

Roland Schimmelpfennig

Peggy Pickit vidi boga v obraz

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica

Roland Schimmelpfennig

Peggy Pickit vidi boga v obraz

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica,
sezona 2016/2017, uprizoritev 8
Premiera 12. in 13. aprila 2017
na malem odru SNG Nova Gorica

Zasedba	4
Pogovor s Primožem Ekartom Gre za točko preloma v življenju posameznika	7
Simona Hamer »Popolna katastrofa« ali kdo ima v lasti boga?	15
Tomo Križnar »Ne vdaj se, fant!«	25
DRAMSKO BESEDILO Peggy Pickit vidi boga v obraz	31
Nagrada Arna Hadžialjević	62
Gostovanje Jeklene magnolije	63
In memoriam Emilu Aberšku	65
Kontakti	66

Roland Schimmelpfennig

Peggy Pickit vidi boga v obraz

Peggy Pickit sieht das Gesicht Gottes, 2010

Prva slovenska uprizoritev

Prevajalka **Mojca Kranjc**

Režiser **Primož Ekart**

Dramaturginja **Simona Hamer**

Lektor **Srečko Fišer**

Scenograf **Damir Leventić**

Kostumografinja **Belinda Radulović**

Avtor glasbe **Davor Herceg**

Oblikovalec svetlobe **Andrej Hajdinjak**

Asistentka scenografa **Špela Kropušek**

Vodja predstave **Kaja Trkman**, šepetalka **Arjana Rogelja**

Tehnični vodja **Aleksander Blažica**, tonski in video mojstri **Vladimir Hmeljak**, **Majin Maraž** in **Stojan Nemeč**, lučni mojstri **Samo Oblokar** (vodja), **Marko Polanc** in **Renato Stergulc**, rekviziterja **Damijan Klanjšček** in **Gorazd Prinčič**, frizerki in maskerki **Katarina Božič** in **Hermina Kokaš**, garderoberki **Jana Jakopič** in **Mojca Makarovič**, odrski mojster **Staško Marinič**, odrski tehniki **Dean Petrovič**, **Bogdan Repič** in **Dominik Špacapan**, vrviščarja **Damir Ipavec** in **Ambrož Jakopič**, odrski delavec **Jurij Modič**, šivilji **Nevenka Tomašević** (vodja) in **Marinka Colja**, mizarja **Marko Mladovan** (vodja) in **Primož Markočič**

Liz **Marjuta Slamič**
Frank **Miha Nemec**
Martin **Blaž Valič**
Karen **Helena Peršuh**

Violončelistka **Lara Bešič**

Gre za točko preloma v življenju posameznika

Pogovor s Primožem Ekartom

Primož Ekart je igralec ter gledališki in filmski režiser. Diplomiral je 1990 iz dramske igre na AGRFT v Ljubljani, pri profesorju Borisu Cavazzi. Od takrat je odigral več kot 90 vlog v različnih gledaliških predstavah. Poleg tega je igral v celovečernih in kratkometražnih filmih, TV nadaljevankah in radijskih igratih. Leta 2013 je režiral svoj prvi kratki igrani film z naslovom *Prihodi Odhodi*. Leta 2015 je magistriral iz filmske režije na AGRFT. Izobraževal se je tudi na Lee Strasberg Theatre Institute v New Yorku in na mnogih domačih in mednarodnih delavnicah. Leta 2012 se je udeležil programa za razvoj scenarijev in projektov MFI Script 2 Film Workshop na Mediterranean Film Institute. Leta 2006 je ustanovil svojo produkcijsko hišo, zavod *Imaginarni*, katere umetniški in produkcijski vodja je. V njeni produkciji je režiral nekaj odmevnih predstav. Predstava *zgodba o nekem slastnem trupu ali gostija ali kako so se roman abramovič, lik janša, štiriindvajsetletna julia kristeva, simona semenič in inicialki z. i. znašli v oblačku tobačnega dima* je bila leta 2012 nagrajena z nagrado Rudija Šeliga in nagrado občinstva na Tednu slovenske drame. Na festivalu Borštnikovo srečanje je predstava pre-

jela nagrado Združenja gledaliških kritikov in teatrologov za najboljšo predstavo sezone 2011/2012. Bila je uvrščena v tekmovalni program mednarodnega festivala Bitef. Predstava *Evropa* je dobila nagrado marul za umetniški dosežek na mednarodnem Festivalu najboljših uprizoritev hrvaških avtorjev Maruličevi dnevi 2015 v Splitu in je bila uvrščena tudi v tekmovalni program Borštnikovega srečanja 2015. Primož Ekart je doslej režiral v MGL, SNG Drama Ljubljana, PG Kranj in Cankarjevem domu.

Začniva in medias res, tukaj in zdaj: še slab mesec do premiere. Na hrbenico predstave počasi obešamo meso. Skica dobiva življenje ...

Res je. Proces dela je v fazi, ko smo od skice uprizoritve, prizorov, atmosfer in likov prišli do jasnejše podobe. To je čas, ko zaznam, da ima uprizoritev že določeno težo, smisel, predvsem pa so odprte možnosti in potencial za še več.

Mišliš, da obstaja kaj takšnega kot idealen proces?

Idealnega procesa ni. So samo približki. Pri zunanjih okoliščinah nikoli ne veš, kaj je

tisto, kar sproži ustvarjalni naboj, lahko je to celo pomanjkanje časa, prostora, in kar bom zdaj rekel, je seveda bogokletno in ne sme postati pravilo, lahko celo denarja.

Zdi se mi pomembno, da človek ostaja znotraj procesa odprt in odziven. To je smisel, bistvo ustvarjanja. Proces, ko si v neprestanem toku in delaš z lahkoto.

Si igralec, filmski in gledališki režiser (če izpostavim samo nekatere režije v institucionalnih gledališčih v zadnjih sezonah: *Družinski parlament*, MGL 2016, *Kos plastike*, MGL 2016, *Medtem ko skoraj rečem še ali prilika o vladarju in modrosti*, SNG Drama Ljubljana 2015, *Sedem let skomin*, MGL 2013, *Marlene Dietrich*, PGK 2012, *Pes, pizda in peder*, MGL 2010) in producent. Tvoj zavod Imaginarni je v zadnjih letih pomembno zaznamoval slovensko gledališko krajino s predstavami sodobnih dramatikov in dramatičark: najnovejša predstava *Nemoč*, ki kombinira *Klovnovne poglede* Heinricha Bölla z *Globalnim minotavrom* Janisa Varufakisa v Mini teatru, *Evropa Ivane Sajko*, *zgodba o nekem slastnem truplu ali gostija ali kako so se roman abramovič, lik janša, štirindvajsetletna julia kristeva, simona semenič in inicialki z. i. znašli v oblaku tobačnega dima* Simone Semenič, ki je dobila nagrado Duštva kritikov in teatrologov za najboljšo uprizoritev sezone 2011/2012. Zakaj si se odločil za ustanovitev lastnega zavoda?

Prvi impulz za ustanovitev zavoda je bil »posestniški«. Imeti nekaj svojega, biti na svojem. In ta občutek še zmeraj traja in je dober, še posebej, ker nimam v posesti ničesar materialnega, nobenih zidov, ampak

samo navidezno, imaginarno, hahaha! Neskončno polje možnosti, da uresničujem, izražam tisto, kar se me dotakne.

Kaj pa kulturna politika?

Kulturna politika naše države je, na kratko rečeno, stihijska, brez koncepta, ki bi bil posledica vizije, in strategije, da se ta vizija uresniči. Kot večina drugih stvari v naši in ne samo naši državi je tudi kulturna politika prepuščena ljudem, ki slučajno pridejo mimo in potem nekaj časa neusmiljeno brskajo po drobovju tega pacienta, premečejo vitalne organe sem in tja, potem pa, ko ne vedo več, kaj bi, preprosto odidejo drugam, vrnejo se v »svoj poklic«. Katastrofa, kajne? Ljudje, ki pa znajo in dokazano naredijo izjemne stvari na področju kulturne politike, zadnji tak primer je Borštnikovo srečanje, pa pred tem Ksevt, in veliko bi se še našlo, pa so deležni šikaniranja.

Kako razumeš funkcijo režiserja, oziroma – zakaj režija?

Iz zgodovine gledališča vemo, da je režiser postal eden od igralcev iz igralske družine, ki je za trenutek stopil na stran in uredil stvari na odru. Tako se tudi sam počutim. Sem igralec, ki je postal režiser iz več razlogov. Pripovedovanje zgodbe, kar zame gledališče in umetnost na splošno je, me je začelo zanimati v več segmentih kot zgolj igralski prispevek. Spomnim se trenutka, ko sem prvič sam izbral zgodbo, temo, ki me je vznemirjala, in jo začel postavljati na oder. To je bil fantastičen občutek neodvisnosti. To, da si lahko izberem, kaj bom delal, mi še danes ogromno pomeni. Je pa tudi izziv, da najdeš stik, povezavo s tekstom, ki ti ga predlaga nekdo drug. Tudi to prinaša zadovoljstvo.

Zame je umetniško ustvarjanje izražanje, izražanje občutkov in stališč, ki jih imaš kot umetnik v zvezi z določeno temo, vsebino, dogodkom, zgodbo, ki si jo prebral, slišal, videl ali pa si si jo preprosto izmislil. Kot režiser imam v rokah največ elementov, s katerimi se lahko izrazim. Najpomembnejši in najdragocenejši del pa je zame delo z igralkami in igralci. Kot režiser jim skušam omogočiti prostor svobode za umetniško ustvarjanje. Rad sem priča procesu ustvarjanja dobrih igralcev in neskončno uživam, ko ta proces pripelje do umetniških kreacij. V svojem dosedanjem delu sem bil priča in, upam, tudi katalizator nekaterih igralskih mojstrov. Če so takšne predstave še na repertoarju, rad smuknem v dvorano, med publiko, in se prepustim tem mojstrovim, v njih uživam, kot si predstavljam, da glasbenik uživa v koncertih dobrih glasbenikov ali slikar v mojstrovinah drugih slikarjev. Takrat imam občutek, da sem v dvorani med redkimi, ki prepoznajo vsako fineso, vsako resnico, vsak košček igralske umetnine. To je zelo vznemirljivo in me napolni.

Tvoje režije (posebej tiste v produkciji Imaginarnega) zaznamujeta dve specifi-ki; (krstne) uprizoritve sodobnih dramskih tekstov in uporaba nekonvencionalnih prostorov v gledališke namene – pri Genetovem *Hotelu Splendid* (2012) je klet hotela Orel, tvoje stanovanje pri zgodbi o nekem slastnem truplu ali gostiji ali kako so se roman abramovič, lik janša, štirindvajsetletna julia kristeva, simona semenič in inicialki z. i. znašli v oblaku tobačnega dima, zapuščeno stanovanje na Križevniški ulici pri Nemoči ... Kaj te vodi k tovrstnim uprizoritvenim prostorom?

Razlogi za uporabo drugačnih prostorov v gledališke namene so pri meni lahko raz-

lični. Vsak prostor, vsak realni prostor, ima svojo atmosfero, ki je skorajda neodvisna od tega, kdo vstopa v ta prostor, je močnejša od vsega, je nekakšen duh prostora. Če je atmosfera prava za uprizoritev določenega teksta, ji to zelo pomaga. Lahko pa se odločim za prostor preprosto zaradi spremembe, mogoče se v določenem trenutku naveličam črne škatle in hočem »ven«. Poleg tega je še nekaj, kar tudi sicer v gledališču rad počnem, rad si zakompliciram stvari in jih potem s še večjim veseljem razrešujem, haha. Vsekakor so mnoge odločitve, povezane s prostorom, pa tudi z drugimi stvarmi, pri ustvarjanju predstave intuitivne. Paziti je samo treba, da občutka ne zamenjaš s prišepetavanjem ega. No, tudi to se seveda kdaj zgodi, upam pa, da dovolj redko.

V tvojem režijskem opusu je moč opaziti izstopajoče število sodobnih dramskih tekstov. Opažaš določene specifikke ali skupne značilnosti t. i. sodobnih dramskih pisav? Kaj pa inspiracije iz zakladnice svetovne dramatike?

Kar se tiče sodobnosti tekstov oziroma aktualnosti tematik, ki se jih lotevam, pri sebi čutim precejšen manko. Kot producerski »one man band« nimam veliko možnosti priti do novih tekstov, oziroma zaradi pomanjkanja časa ne berem kontinuirano in konsistentno. Tako sem zelo vesel, ko mi gledališče ponudi dober tekst, ki je še popolnoma svež, neuprizorjen, to je še posebej vznemirljivo, tak občutek je, kot ko odpreš knjigo, ki še diši po tiskarski barvi.

V zadnjem času sem režiral vodilna avtorja sodobnejše nemške dramatike Mariusa von Meyenburga in Rolanda Schimmelpfenniga, ki imata podobno dramsko pisavo. Teorija bi ju verjetno označila za postdramska

Blaž Valič, Helena Peršuh, Marjuta Slamič in Miha Nemeč

avtorja, ne vem. Njuna pisava mi je izredno blizu, podobno kot mi je dramska pisava Simone Semenič. Pri teh avtorjih je čutiti, da ne gre zgolj za oblikovni postopek, pač pa je bistveno tisto, čemur jaz pravim emotivni naboj zgodbe. Obstaja vsebina, močna vsebina, ki je prelita v določeno obliko, recimo temu sodobno dramsko pisavo, in to je posledica avtorjeve lahkotnosti izražanja v natančno taki obliki. Prav nič za lase privlečenega ni v tem. Podobno, kot je abstraktno slikarstvo lahko zgolj forma in je zanimivo samo formalno, lahko pa je tudi močna vsebina, izražena v abstraktni formi. To se mi zdi pravo. Še kar nekaj sodobnih dramskih avtorjev je, ki jim je uspel ta spoj.

Po drugi strani pa v zadnjem času čutim veliko željo, da bi se lotil klasike, velikih avtorjev in kompleksnih tem, ki so preživeli zgodovinski preizkus. Rad bi se potopil v vsebine, ki jih nosi kakšno klasično dramsko delo, in ga na ta način doživel v celoti, oziroma tako globoko, kot sem ga v danem trenutku zmožen. Delati dober tekst je zame najboljši način, da ga doživim v vseh niansah. Nekako tako, kot lahko dobro, klasično literaturo ali dobre filme vedno znova prebiraš in gledaš.

Privlačijo me dela Čehova in njegovih sodobnikov, nekatere drame Shakespeara, Ibsen, Wedekind, Bernhard, pa Brecht, Cankar, pa ... uh! Zdaj, ko sem jih skušal naštet, sem se zavedel, da bi se lahko mogoče bolj sistematično lotil branja klasike, haha.

Pa še nekaj v zvezi s teksti. Zelo rad se lotim slovenskih sodobnih tekstov. Dejstvo je, da potrebujemo dobre slovenske tekste in to, da jih skušamo čim več uprizoriti, spodbuja njihovo produkcijo.

Peggy Pickit vidi boga v obraz je večje izpisana meščanska drama, ki v specifični ciklični formi odpira številne pereče in boleče teme. Kaj te je najprej in najbolj pritegnilo pri tem tekstu?

Pri branju vsakega teksta se najprej vprašam, kaj je emotivni naboj zgodbe, ki sem jo prebral. V tekstu *Peggy Pickit vidi boga v obraz* gre v moji interpretaciji za zgodbo o človekovem soočenju s samim seboj, s svojim dosedanjim življenjem. Gre za točko preloma v življenju posameznika, ko ta ugotovi, da njegovo življenje ni bilo tako, kot bi bilo lahko, da je nujno, da se nekaj spremeni. Ta točka, to obdobje mi je znano, z njim se lahko povežem, mi zazveni in zato lahko v uprizoritvi takšne zgodbe izrazim svoje doživljanje v zvezi s tem življenjskim obdobjem. To je bila prva stvar, ki me je pritegnila. Seveda gredo s procesom dela stvari še drugam, spuščaš se v globine in tematske razsežnosti, ki jih tekst vsebuje.

Kako se kot režiser spopadaš z izzivom uprizarjanja tako »hermetične« tekstovne partiture?

Uprizarjanje takšne dramske pisave me neskončno vznemirja in izpolnjuje. Pri tem je potrebna izčiščenost uprizoritve in predvsem velika natančnost oziroma ritmičnost. Očitno to dobro sovпада s potezami v mojem karakterju, konkretnije z natančnostjo in vztrajnostjo, s tem, da nisem zadovoljen, dokler prizor ne poteka v skladu z načinom tovrstne pisave, če ta seveda to zahteva.

Tu je potrebna velika igralska disciplina, kar pa po drugi strani omogoča igralsko svobodo. Vesel sem, da sta igralki in igralca prepoznali to kot kvaliteto in nekaj, kar

je lahko kreativno in osvobajajoče, ne pa igralska frustracija. Še bolj sem vesel, da so se soustvarjalci dela lotili predano, z veliko energije, predvsem pa z izjemnim igralskim talentom. Že zdaj lahko rečem, da me je ta študij polnil. Lepo je delati z lahkoto, to seveda ne izključuje trdega dela.

V predstavi spoznamo tudi dve punčki, plastično Peggy Pickit in leseno Annie Abeni, ki nosita tudi močno simbolno noto. Kako sam vidiš polarizacijo sveta na Zahod in države tretjega sveta in kakšne izzive to prinaša prihajajočim generacijam?

Polarizacijo, ki je v tem času na našem planetu prevladujoča, doživljam kot nekaj ekstremno negativnega. Pri tem ne mislim, da bi morale biti stvari enake, enoznačne, iste, nasprotno, brez različnosti ni dinamike in dinamika je gibalno življenje. Bolj mislim na polarizacijo, kjer oba pola stojita tako zelo na nasprotnih bregovih in drug do drugega tako izključujeta, da sploh ne more obstajati drugačna medsebojna dinamika kot sovraštvo in želja po izničenju drugega. Za takšno stanje stvari je neposredno kriva politika oziroma vrsta ljudi, ki so se v tem zgodovinskem trenutku v večini držav prigreble do oblasti. Za te so empatija, toleranca, solidarnost, razmislek o svetu, njegovi zgodovini in prihodnosti kategorije, ki nimajo cene, saj ne prispevajo ničesar k ohranitvi oblasti in privilegijev, predvsem materialnih. Mlade generacije so ponavadi nosilec sprememb. Upam, da tudi sedanje mlade generacije.

V prvem planu gledamo zgodbo dveh »zavoženih« ljubezenskih odnosov, v ozadju pa vnikajo teme novega kolonializma, izkoriščanja Afrike in dobrodel-

nosti. Kakšno je tvoje mnenje o humanitarnih misijah?

Zelo spoštujem ljudi, ki se odločijo in gredo v dele sveta, kjer lahko s svojim znanjem pripomorejo k boljšemu življenju, ponekod sploh preživetju prebivalstva. Mislim, da so to nosilci vrednot, ki so danes zelo ogrožene, tu mislim predvsem na solidarnost. Ne bom govoril o tem, da se lahko tudi humanitarna dejavnost izpridi in postane industrija, ki je sama sebi namen in se hrani sama s seboj.

Seveda pa so humanitarne misije v bistvu gašenje požara, katerega vzroki so zelo kompleksni in se dotikajo temeljev svetovne porazdelitve dobrin. Če na kratko rečem, na svetu dokazano ustvarimo dovolj bogastva, da bi zadostovalo prav za vse prebivalce tega planeta, in razlogi, da se to ne zgodi, niso noben misterij. Čas, ko bomo razrešili vzroke za globoko nepravilnost, ki prevladuje na našem planetu, bo verjetno prinesel nepotrebno humanitarne dejavnosti na nivoju posameznikov in nevladnih organizacij, saj bodo tovrstne korekcije vgrajene v svetovno ureditev. Ampak to je najbrž utopija.

Dopisno se je pogovarjala Simona Hamer

Helena Peršuh, Marjuta Slamič, Blaž Valič in Miha Nemeč

»Popolna katastrofa« ali kdo ima v lasti boga?

1 »Urežeš se, rana se pa noče pa noče zacelit, za obupat, res –«

1.1

Roland Schimmelpfennig (1967) – prvo ime sodobne evropske dramatik – se je rodil v Göttingenu, mestu bratov Grimm, in tako morda ni naključje, da prav magične in nadrealistične prvine, fantazijski svetovi ter tradicija naratorstva predstavljajo ključne značilnosti njegovega opusa. Po študiju režije se je zaposlil v Münchenskem gledališču Kammerspiele, kjer so ga srečanja s sodobnimi pisci (posebej z eksperimentalno formo Herberta Achternbuscha) in muke klasičnih gledaliških procesov pripeljale do prvega dramskega teksta, *Riba za ribo* (1993): »Pisanje je postalo beg iz praktičnega gledališkega pogona. Kot avtor sem lahko ustvaril lasten gledališki svet.« Generacijski konflikt, predvsem pa vprašanje (družbenih) konvencij in pravil, v katerih se duši sodobni človek, ter njegovo hrepenenje po izstopu so teme, ki jih avtor raziskuje tudi kasneje. V prvencu pa ne umanjka niti značilni schimmelpfennigovski ščepc fantazije; na koncu se pojavi govoreča riba.

1.2

Večna Marija, Ni dela za mlado žensko v spomladanski obleki, Dvakratniki, Nekega

davnega maja, Iz mest v gozdove iz gozdov v mesta in SEČ so drame, ki jih je napisal pred velikim (mednarodnim) prebojem z *Arabsko nočjo* (1999). Slednjo je ustvaril na povabilo stuttgartskega Stadttheatra, pri nas pa so jo že leta 2003, v prevodu Helene Peršuh in režiji Diea de Bree, uprizorili v SNG Nova Gorica. »Igra je skorajda provokativno preprosta, in vendar uprizarja metamorfozo neke stolpnice« – in z njo metaforo sveta. Vprašanja odtujenosti, ki jo prinaša urbano okolje, erotike in sanj se večje prepletajo v zgoščeni strukturi, ki temelji na pripovedi in anticipira izrazito ansambelsko igro. »Pravzaprav je v skoraj vseh mojih igrah tako, da so liki enkopravni in da ni prostora za soliste. Partitura je zapletena in ne dovoljuje solov.«

1.2.1

Besedilo *Push up 1-3* (pri nas v prevodu Roberta Vouka uprizorjeno leta 2003 v Prešernovem gledališču Kranj v režiji Mateje Koležnik) zareže v samo srčiko kapitalizma, v veliko korporacijo, kjer so tekmovalnost, izpraznjenost in ljubezenske afere pisane v strukturi izmenjavajočih se ostrih dialogov in monologov, »v katerih liki reflektirajo same sebe, kjer odkrito in iskreno spregovorijo o svojem življenju, svojih željah, svoji zasebni mizeriji, kjer se ‚odprejo‘ gledalcem«. Schimmelpfennigovi liki so

Ljudje današnjosti – visoki obrati moderne sveta jih vrtinčijo do izčrpanosti, izmožganosti in apatije, ko se alternative zdijo skorajda nemogoče.

1.3

Raziskovanje potenciala dramske pisave in modernega gledališča nadaljuje v igri *Prej/Potem* (leta 2006 uprizorjena v prevodu Urške Brodar in režiji Sebastijana Horvata v Stari elektrarni, Ljubljana), kjer uvede kar 36 likov in v nizu dramskih slik izpušča točko konflikta; »Tema igre je konec koncev izjalovitev, povečave trenutkov izjalovitve, natančneje: trenutki tik prej in tik zatem.« Eden značilno schimmelpfennigovskih dramskih prijemov je tudi igranje z (gledališkim) časom. Večina njegovih dram ima reorganizacijo časa – ki z repetitivnimi preskoki premešča in izostruje fokus – vpisano že v samo strukturo. Tako v *Ženski od prej* (v prevodu Mojce Kranjc in režiji Martina Čičvaka uprizorjena v SNG Drama Ljubljana leta 2006) večkrat vidimo isti prizor, vendar iz drugačne perspektive in z drugo gledalsko izkušnjo, ali po analogiji s Heraklitom: dvakrat ne moremo stopiti v isto reko.

1.4

Schimmelpfennigove drame so vedno (vsaj) implicitno politične, ne glede na navidezno lahkotnost in igrivost, ki ta družbeni angažma prekriva. *Zlati zmaj* (leta 2010 v prevodu Mojce Kranjc in režiji Janusza Kice uprizorjen v SSG Trst) zastavi (politično) vprašanje vzporednega sveta ilegalnih migrantov, ki trpijo in umirajo brez osnovnih človekovih pravic v kletah in vročih kuhinjah privilegiranega Zahoda navidez neobvezno, a ravno zaradi specifične dramaturgije toliko bolj silovito. Zob kot simbol, leitmotiv in mehanizem, ki poganja

dramo, tako omogoča vznikanje zgodb in plastenje pomenov do inovativne reinvencije žanra socialne drame.

1.4.1

Dekonstrukcija oziroma reinterpretacija žanra je še eno priljubljeno avtorjevo orodje. V *Zimskem sončevem obratu* (v prevodu Urške Brodar in režiji Juša A. Zidarja je bil uprizorjen to sezono v MGL) se poigra z žanrom božične igre, podvrsto meščanske drame, prek nje pa naslavlja problematiko apatije, kroničnega nezadovoljstva in izgubljenosti današnjega časa.

1.5

Poleg že omenjenih značilnosti se Schimmelpfennig oplaja s tradicijo epskega gledališča (čeprav se popolnoma odreče brechtovski poučnosti) in različnih pripovednih tehnik, kjer stopi v ospredje performativna razsežnost gledališča (in jezika). S poetizacijo vsakdanjosti, s fantazijskimi vložki, z razpršenostjo situacij, izpuščanjem točk konflikta in z nenehnim rušenjem objektivnega pogleda gledalca mu uspeva ustvarjati edinstvene, provokativne in aktualne gledališke svetove, ki jih uprizarjajo v več kot štiridesetih državah.

2 »Težave sta imela, to je bilo jasno.«

2.1

Leta 2010 so na pobudo Volcano Theatre, Harbourfront Centre in Stratford Shakespeare Festival trije dramatik iz Nemčije, Združenih držav Amerike in Kenije napisali tri dramske tekste, ki so jih režirali trije režiserji iz Velike Britanije, Kanade in Južne Afrike. Uprizoritve *GLO* Christine Anderson, *Shine your Eye* Binyavange Wainaina in *Peggy Pickit vidi boga v obraz*

Rolanda Schimmelpfenniga so se zgodile pod krovnim naslovom *Afriška trilogija* na kanadskem gledališkem festivalu *Lumina-to*. Mednarodni projekt je bil zasnovan kot raziskava kompleksnih odnosov med Afriko in Zahodom, pod motom: *Just who do they think they are? Just who do they think we are? Just who do we think we are?* (*Kdo si pa mislijo, da so? Kdo si pa mislijo, da smo mi? Kdo si pa mi mislimo, da smo?*) Prevladujoči stereotipi in simplifikacije, izvirajoči iz neznanja in superiornosti, ki se razrašča na stoletni tradiciji zatiranja in izkoriščanja s strani belcev, Afriko označujejo kot zaostali kontinent bolezni, vojn in lakote. Ustvarjalce so želeli pogledati za kulise katastrofičnih reporterskih posnetkov ali razglednic s safarijev in postaviti vprašanje o (pluralni) resničnosti in tako predstaviti različne ugledališčene poglede na globalne dinamike.

2.2

Schimmelpfennigova izhodiščna razmišljanja:

- Obstajajo stvari, ki so prevelike, prekrute, prekomplicirane, da bi jih lahko prenesli v dramske tekste.
- Zdi se mi, da skorajda ne obstaja sprejemljiv način prikazovanja katastrofične pandemije AIDS-a v Afriki na odru. Ampak – prepričan sem, da se da, in bom poskušal.
- Fokus dramatike je vedno na človeku. Gledališče se ukvarja z ljudmi. Veliko slabše mu gre od rok ukvarjanje s teorijami o globalnih ekonomskih strukturah. Gledališče je dobro v poimenovanju teh splošnosti, v dajanju imen (in biografij) obrazom.

2.3

Peggy Pickit vidi boga v obraz (2010) razgalja in razčlenjuje dvo-ličnost sveta skozi

schimmelpfennigovsko formo meščanske drame. V prvem planu tako gledamo odrasle Zahodnjake, preokupirane s sabo in (razpadajočimi) odnosi, medtem ko resnična drama šibko pulzira nekje v zadnjem planu njihovih zavesti. Avtor krvave roke novega kolonializema osvetli iz perspektive privilegiranih, torej odgovornih, in po kapljicah dodaja informacije o strahu, nasilju, obupu in smrti, ki so stvarnost afriške deklice. Dvojnosti, s katerimi se – v svoji značilni nemoralistični maniri – igra dramatik, so navzoče tako v vsebini kot formi in materializirane v obeh punčkah – afriški Annie Abeni in plastični Peggy Pickit. Kakšen je bog, ki nastopa v naslovu drame, in koga izbere, da sedi na njegovi desni, je v resnici zgolj še retorično vprašanje ...

2.4

Prav razlog za odsotnost obeh otrok – bele deklice Kathie, ki zna pri petih in pol že pisati in brati, in črne Annie (kot sta jo poimenovala Karen in Martin), pokaže na grozljiv geopolitični prepad; Kathie spi pri prijateljici Britt, medtem ko Annie umira za AIDS-om zaradi nedostopnosti zdravil ali pa je morda zaradi vojaških spopadov že mrtva. Namesto njiju na odru gledamo dve simbolni reprezentaciji: plastika kot glavna ekološka obremenitev Zemlje predstavlja balast kapitalizma in potrošništva, medtem ko Abeni (mimogrede; ime bi se lahko prevedlo *prosili smo zanjo in jo dobili* v jeziku zahodnoafriškega ljudstva jurubov) asociira na *akuabo* – tradicionalni afriški totem plodnosti. Vprašanje nevarnosti vertikalnega prenosa virusa HIV z matere na otroka je ob neobstoječem ali neustreznem zdravljenju v najrevnejših delih sveta še kako aktualno.

2.4.1

Avtor v tekst uvede nekakšno igro v igri; Lizine igračkarije z obema punčkama počasi in navidez nedolžno odslikavajo hierarhijo odraslega sveta in razgaljajo globoko ukoreninjene civilizacijske predsodke.

2.4.2.

Pisma prihajajo skupaj z denarjem, ki ga Liz in Frank namenjata za Anniejina zdravila in oskrbo. Kathiejine risbice in okorne črke simbolično povezujejo obe deklici, a hkrati razkrivajo Lizino materinsko ambicioznost, ki namesto sočutja bruhne na dan ob priznanju, da Karen in Martin z Annie nimata več stikov.

2.5

Schimmelpfening svoje dramske like, dva para v zgodnjih štiridesetih, postavi v »univerzitetno mesto nekje na Zahodu« – asociacija na pijansko noč igrice Georgea, Marthe, Nicka in Honey iz kultne Albeejeve drame *Kdo se boji Virginie Woolf?* ni naključna – in jih poveže z izkušnjo stažiranja v isti bolnišnici. Karen, Martin in Frank so zdravniki, beli bogovi, Liz medicinska sestra. *Primum non nocere* ali – opirajoč se na Hipokratovo prisego – ravnaj po svoji vesti, uporabljaj znanje v bolnikov prid in odvrčaj od njega vse, kar bi mu utegnilo škodovati. Koncentrični krogi (etičnih) dilem vseh štirih likov vznikajo prav iz tega izhodišča. Da je »vse odvisno tudi od tega, kje in kako si«, se kaže v (ne)dostopnosti cepiv in zdravil, stopnji smrtnosti in delovnih pogojih, ki so v improvizirani humanitarni kliniki v afriški vasi bistveno drugačni kot v univerzitetnem kliničnem centru evropskega mesta. Ko Liz obtoži Karen in Martina (posrednega) umora – »vsi tukaj vemo, da če Annie nima oskrbe, redne oskrbe, saj za to gre, za to je šlo, če

se nihče ne pobriga zanjo, nima šanse, niti najmanjše šanse, poginila bo – in mi to kar prenašamo, ker menda ni v naši moči, da bi kaj spremenili« – sicer res govori iz udobja svoje dnevne sobe, a zastavi ključno idejno vprašanje drame. Kdo, če ne mi, bo pomagal?

2.6

Šest let je časovna zanka, ki je Franka in Liz (ki si lahko privoščijo biti gospodinja) pripeljala do hiše z garažo in otroka, Karen in Martina pa do »čisto praznih rok« in občutka popolne izgubljenosti in dezorientacije. Manipulacija časa je temeljno gibalno strukturo teksta, ki se v grobem sestoji iz (dialoških) situacij minulega večera ter (monoloških) komentarjev. Ti prekinjajo dogajanje, ga s perspektive lika revidirajo, pojasnjujejo in komentirajo ter tako učinkujejo kot nekakšna disperzijska prizma. V prizorih izrečena mnenja in storjena dejanja tako dobijo svoj kontrapunkt, potrditev ali razširitev še v komentarjih, s katerimi liki nagovarjajo publiko ali bralca. Tovrstna fragmentarnost postavlja gledalca pred skorajda detektivsko nalogo razvozlanja klobčiča besed in dejanj, ki naj bi bila privedla do tega, da je bil večer »totalna katastrofa«. Ponavljanje replik in akcij še dodatno oteži dešifriranje, na vsebinski ravni pa doda ključen gradnik pri slikanju klavstofobične ujetosti individuuma v razpršeni današnjosti. Klofuti, ki si ju izmenjata Liz in Karen, v stopničasti dramaturgiji postopnega razkrivanja tako padeta na njuni lici kar desetkrat (v šestih etapah) in postaneta refren Schimmelpfennigove eksaktne partiture. Nakazana razdelitev na pet prizorov in podprizorov je zapisana v formi kazala (pogojno bi lahko govorili tudi o poglavjih in podpoglavjih) in je spet – forma = vsebina – odzven želje po redu,

preglednosti in sistematizaciji kaosa življenja in sveta.

2.6.1

Martinova zgodba o nahrbtnikarju in Adisi, ki ji je namenjen 4. del drame, je strukturalna in vsebinska sinkopa; vprašanje (humanitarne) pomoči je tako neogibno tudi vprašanje o zahtevi po hvaležnosti (in od tod negovanju superiorne pozicije). Ali vedno pomagamo iz sebičnih vzgibov?

3 »Jaz tukaj nimam kaj – «

3.1

»In seveda –

Z gibom rok izrazi nemoč.

Bolezen vseh zlih duhov.

Kratek premor.

Veliko jih umre.«

3.2

AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome) je bil v prvih poročilih o »novi bolezni« v 80. letih najprej imenovan GRID (Gay-related Immune Deficiency).

3.3

Virus HIV izvira iz Afrike, kjer naj bi v začetku prejšnjega stoletja preskočil s šimpanzov na tam živeče lovce, a je dolgo ostal lokaliziran. Razvoj infrastrukture in posledično povečanje migracij je prineslo tudi razširitev virusa; do prve prave epidemije je prišlo v 60. letih na Haitiju. Čeprav je bolezen prisotna in znana, je v Združenih državah Amerike uradno priznana šele leta 1981, leta 1984 pa znanstveniki odkrijejo tudi povzročitelja – virus HIV. Prvo učinkovito zdravilo je odkrito že leta 1987, a kmalu izgubi svojo moč v boju z virusom. Raziskave se osredotočijo na kombiniranje zdravil, ki podaljšujejo čas, preden

postane virus odporen na zdravljenje. Leta 1996 se uveljavi »tritrino« zdravljenje – tri različna zdravila hkrati – in ta metoda se uspešno uporablja še danes. Množico zdravil leta 2006 združijo v eno tableto dnevno. V Združenih državah Amerike leta 2012 odobrijo zaščito pred izpostavitvijo, torej uporabo zdravil v preventivne namene. Dve leti kasneje se Združeni narodi v sklopu programa UNAIDS zavežejo k strategiji 90-90-90: do leta 2020 bodo diagnosticirali 90 % vseh okuženih, 90 % teh bo prejelo terapijo in 90 % teh bo virološko suprimiranih (njihova okužba bo pod nadzorom). Leta 2015 Svetovna zdravstvena organizacija priporoči strategijo »zdravljenja kot preprečevanja«: pred tem so zdravljenje uvedli šele ob oslabiljenem imunskem sistemu, kar pa ni zmanjševalo možnosti prenosa virusa. Če je okuženi na redni terapiji, v krvi namreč nima zaznavnih količin virusa in tako skorajda ne more okužiti drugih, pa tudi njegovi zdravstveni izvidi se izboljšajo.

3.3.1

V 35 letih je znanstvenikom uspelo okužbo z virusom HIV iz »smrtne obsodbe« spremeniti v kronično bolezen, ki se uspešno zdravi in tako v zelo majhni meri vpliva na kakovost in pričakovano življenjsko dobo pacienta. Več kot 18 milijonov ljudi prejema terapijo, do leta 2020 pa naj bi se (v skladu s programom SZO) ta številka povečala na 30 milijonov.

3.4

Medtem ko je na Zahodu glavna skrb okrog okuženih z virusom HIV usmerjena v destigmatizacijo in reintegracijo v družbo, je v t. i. nerazvitem svetu situacija popolnoma drugačna. Na afriški celini lahko celo govorimo o pandemiji; od ocenjenih 37 milijonov okuženih jih namreč 65 % živi v

najrevnejšem predelu sveta, podsaharski Afriki.

3.4.1

Neobstoječi zdravstveni sistem in pomanjkanje osnovne zdravstvene infrastrukture onemogočata diagnosticiranje (ocenjujejo, da okrog 40 % okuženih za svojo bolezen sploh ne ve) in zdravljenje. Pri nas so tovrstne terapije popolnoma zastoj, v Afriki pa – gledano s perspektive večinske populacije, ki mora preživeti z manj kot dolarjem na dan nedosegljiv luksuz. Tudi izobraževanje in preventiva se izvajata zgolj sporadično.

3.5

»In seveda –

Z gibom rok izrazi nemoč.

Bolezen vseh zlih duhov.'

Kratek premor.

Veliko jih umre.«

Popolnoma po nepotrebem. Ker ne do-
bijo zdravil. Tudi dekletce, ki so ji dali ime
Annie. Umre, ker nima denarja za nakup
zdravil in ker v bližini ni nikogar, ki bi ji
zdravila sploh lahko prodal. Umre.

»Čisto enostavno.«

4 »Treba je poskrbet za ljudi – «

4.1

Schimmelpfennig pripelje Karen in Marti-
na nazaj v *civilizacijo* po šestih letih huma-
nitarne misije, kjer sta »v težkih razmerah
delala kot zdravnika na improvizirani klini-
ki«. Vpeljava vprašanja človekoljubne po-
moči zadene v epicenter problematičnih
odvisnostnih razmerij med najrevnejšimi
in najbogatejšimi državami sveta. Kaj kdo
daje in kaj kdo potrebuje?

4.2

Zdravniki brez meja (Médecins Sans Fron-
tières), so leta 1971 ustanovljena, danes
priznana in prepoznavna mednarodna
organizacija, ki omogoča brezplačno
medicinsko pomoč ljudem na kriznih ob-
močjih po vsem svetu; trenutno delujejo
na več kot 60 misijah. Največ jih je prav v
Afriki. Zaradi zagotavljanja neodvisnosti
se financirajo skoraj izključno z zasebni-
mi donacijami, denar pa v več kot 80 %
namenjajo oskrbi in pomoči prizadetim
na kriznih območjih po vsem svetu; izjem-
no majhen delež gre za kritje stroškov
birokracije. V zadnjih letih posebno po-
zornost namenjajo tudi (objektivnemu!)
obveščanju javnosti o dogajanju na ob-
močjih humanitarnih kriz. (Priporočamo
ogled dokumentarističnih videov na njihovi
spletni strani oz. you tube kanalu: <http://www.msf.org>). Prijavni postopek in selek-
cija sta razmeroma stroga; za zdravnike
se npr. zahtevajo vsaj dveletne delovne
izkušnje po končani specializaciji, od in-
formativnih sestankov, psihičnih testiranj
in izobraževanj do dejanskega odhoda
na misijo – trajanje teh je v povprečju od
enega do treh mesecev – pa zna preteči
tudi pol leta. Imenu navkljub pa med svoje
člane ne sprejemajo zgolj zdravnikov, am-
pak sodelujejo tudi z drugim zdravstvenim
osebjem in drugimi poklicnimi profili. Na
leto oskrbijo več kot 9 milijonov bolnikov.
Za svoje delovanje so leta 1999 prejeli No-
belovo nagrado za mir.

4.3

»Teme Hospital (v Nigeriji, op. S. H.) ima
77 postelj – 70 običajnih postelj, sedem
postelj intenzivne nege in 5 postelj v
sprejemni urgentni ambulanti. Delavnik v
urgentni ambulanti smo začeli nekaj pred
8. uro zjutraj, ko nam je tamkajšnji dežurni

zdravnik predstavil novo sprejete bolnike in tipe poškodb. Potem je sledila vizita, kjer smo se vsaj za trenutek ustavili pri vsakem bolniku, preverili zdravstveno stanje in se odločali o nadaljnjih terapevtskih ukrepih. Po končani viziti smo dopolnili operativni program za tisti dan in določili tudi program za naslednje dni. Bolnišnica ima dve operacijski dvorani, ena je večja in se v njej izvajajo velike operacije, druga je manjša in namenjena manjšim ter tudi nečistim operacijam. V ekipi smo bili trije kirurgi – dva ortopedski kirurzi in en splošni kirurg – ter trije anesteziologi. Ob 9.30 smo začeli operacije in na dan v povprečju opravili od 10 do 12 operativnih posegov. Med operacijami smo bili zaradi ocene resnosti poškodb večkrat poklicani v urgentno ambulanto, opravljali smo tudi kontrolno ambulanto, kjer smo ocenjevali rezultate predhodnega zdravljenja in določili terapijo za naprej. Dan za medicinsko ekipo se je končal predvidoma okoli 19. ure, ko smo se z džipom ponovno odpeljali do hiše, kjer smo živeli. Tako smo delali od ponedeljka do sobote, v nedeljo smo imeli samo poznejšo vizito in če se je le dalo, prosto popoldne, ko smo se lahko tudi sprostiti na bazenu ali v baru.«

Dr. Danijel Bešič Loredan

4.4

»Čeprav je delo lahko zelo nevarno, je za sodelovanje z Zdravniki brez meja v zahodni Evropi veliko zanimanja. Veliko zdravnikov se je pripravljeno za skromno nadomestilo 850 evrov odpovedati svojim včasih kar visokim plačam, da bi lahko pomagali ljudem v stiski. Njihov prevladujoči motiv je podariti svoje delo in sposobnosti ljudem v stiski, dobrodošla je tudi sprejemba okolja in samega načina dela.«

Mateja Stare, medicinska sestra

5 »Ti tega ne razumeš, ali pa če razumeš, vseeno ne pride do tebe, a razumeš, a razumeš, ne pride do tebe, misli ne misliš do konca, veš, ampak te sploh ne zanima, tebe vse to sploh ne zanima.«

5.1

Kolonializacija (Afrike) ali imperializem je (nasilna) politika širjenja vpliva evropskih kolonizatorskih velesil v manj razvitih afriških državah, z namenom izkoriščanja naravnih bogastev in ljudi z vzporedno implementacijo strukturnih mehanizmov rasne in ekonomske premoči. Po postopnem zmanjševanju trgovine s sužnji, ki je od 15. stoletja do leta 1880 (ko še zadnja država prepove suženjstvo) prizadela okrog 21 milijonov ljudi, so se beli trgovci začeli osredotočati na druge dobrine. Kapitalistični uzurpaciji ob bok je bila postavljena tudi vojaška in verska (misionariji), z izgovorom prinašanja civilizacije in napredka. V slabih petnajstih letih so si evropske kraljevine in države med sabo razdelile celotno afriško celino; »svobodni« sta ostali samo Etiopija in Liberija (ki je bila leta 1847 ustanovljena za osvobojene sužnje, ki so se vračali iz Amerike). Na berlinski konferenci (1884–1885) si je tako prvič v zgodovini ena celina podredila drugo. Nasilno ustvarjene meje, ki niso upoštevale tradicionalnih plemenskih ozemelj, so tako postale vir konfliktov v naslednjih desetletjih.

5.2

Novi kolonializem ali neokolonializem ali kapitalski kolonializem, manj »barbarska« oblika prilaščanja prek različnih mehanizmov ekonomske in politične odvisnosti, se razmahne po koncu druge svetovne vojne. Vojaško navzočnost zamenjajo različne finančne institucije, skladi, agencije itn., ki za-

sužnjujejo in izkoriščajo s krediti, namenskimi posojili in sumljivimi donacijami. Afrika je – navkljub prevladujoči medijski sliki – bogato obdarjena z naravnimi viri: nafta, uran, baker, zlato, kositer, diamanti, les, kmetijstvo (eksotično sadje), bio goriva ... in točno te dobrine razgrabljajo nenastine mednarodne korporacije. Združene države Amerike, Kitajska, Japonska, Rusija, Indija, Turčija, Izrael, Južna Koreja, Brazilija in Evropa (Velika Britanija, Francija, Nemčija) so nove lastnice Afrike, le da so denarne transakcije manj transparentne in izrabljanje na zunaj manj vidno, kot je bilo nekoč v kolonijah. Ohranjanje odvisnega položaja, ki omogoča bajne zasluške tistim na vrhu prehranjevalne verige, zahteva namensko vzdrževanje nestabilnosti v regiji z državljanskimi vojnami, revščino, nezaposlenostjo in neizobraženostjo. Spet – »čisto enostavno.«

5.2.1

Da ponazorimo s primerom:

Etiopija je ena izmed dvajsetih afriških držav, ki je s tujimi korporacijami sklenila sporazume o prodaji ali najemu rodovitnih površin v skupni izmeri 50 milijonov hektarjev. Intenzivno kmetijstvo, s katerim se – nič kaj ekološko in smotno – izčrpava zemljo, prinaša poceni žitarice, zelenjavo in rože Zahodu, medtem ko trije milijoni Etiopijcev živijo od pomoči v hrani, ki jo seveda – kako absurdno – prejemajo prek različnih mednarodnih (človekoljubnih) organizacij. Ali pa umirajo od lakote.

5.3

Vsem naravnim bogastvom navkljub Afrika ostaja dom najrevnejših ljudi Zemlje, ki jim skorumpirane vlade ne omogočajo niti najosnovnejšega: pitne vode, elektrike, zdravstvene oskrbe, izobraževanja, temeljne infrastrukture.

5.3.1

414 milijonov Afričanov živi z manj kot dolarjem na dan (ki pomeni prag skrajne revščine). Za primerjavo: V Sloveniji se odstotek ljudi, ki živijo pod pragom skrajne revščine, giblje nekje do 2 %.

5.3.2

30 % Afričanov je podhranjenih.

5.3.3

50 % Afričanov ima bolezni, ki so povezane z nepitno vodo (npr. kolera).

5.3.4

11 milijonov Afričanov je beguncev oz. razseljencev, ki so zaradi vojn, naravnih katastrof ali lakote morali zapustiti svoje domove (80 % svetovnih beguncev).

5.3.5

Manj kot 20 % afriških žensk ima dostop do izobrazbe. (Študije dokazujejo, da se za polovico zmanjša možnost okužbe in prenosa virusa HIV pri izobraženih.)

5.3.6

Vsaka 16. Afričanka bo umrla pri porodu, v Združenih državah Amerike se to zgodi le vsaki štirideseti ženski.

5.3.7

Vsakih 30 sekund zaradi malarije umre otrok. Cepivo, ki bi preprečilo njegovo smrt, stane manj kot petdeset centov.

6 »In mi to kar prenašamo, ker menda ni v naši moči, da bi kaj spremenili.«

Blaž Valič, Helena Peršuh, Marjuta Slamič in Miha Nemeč

Viri in literatura

Roland Schimmelpfennig, *Peggy Pickit vidi boga v obraz*.

Roland Schimmelpfennig, *Zimski sončev obrat*. Gledališki list MGL, 2016.

Roland Schimmelpfennig, *Zlati zmaj*. Gledališki list SSG Trst, 2010.

Roland Schimmelpfennig, *Ženska od prej*. Gledališki list SNG Drama Ljubljana, 2006.

Roland Schimmelpfennig, *Push up 1-3*. Gledališki list PGK Kranj, 2003.

Roland Schimmelpfennig, *Arabska noč*. Gledališki list SNG Nova Gorica, 2003.

Spletna stran projekta African Trilogy, <https://theafricatrilogy.wordpress.com>

Umberto Galimberti, *Miti našega časa*. Modrijan, 2015.

Walter Rodney, *How Europe Underdeveloped Africa*. Howard University Press, 1982.

Miran Šolinc, *HIV priročnik*. ŠKUC, 2007.

<https://sl.wikipedia.org/wiki/HIV>

<http://www.msf.org>

<http://www.delo.si/mnenja/komentarji/cigava-je-afrika.html>

<http://www.delo.si/nedelo/zdravniki-namisiyah.html>

<https://www.rtv slo.si/svet/ljudje-neradi-govorijo-o-nasilju-so-tiho-in-samo-prosijo-za-pomoc/244834>

http://www.fischertheater.de/autor/Roland_Schimmelpfennig/14575

<http://www.kultiversum.de/Schauspiel-Theaterheute/Die-neuen-Stuecke-der-Spielzeit-Roland-Schimmelpfennig-Peggy-Pickit.html>

Helena Peršuh, Blaž valič, Marjuta Slamič in Miha Nemeč

»Ne vdaj se, fant!«

Moj oče je preživel tri leta v taborišču smrti. To, kar je doživel in čemur je bil priča v Dachauu, je za razliko od večine, ki so najhujšo grozo poskušali pozabiti in večinoma niso hoteli niti govoriti, popisal. Tisto prvo zimo, potem ko se mu je uspelo vrniti nazaj za domačo peč na Markuševo domačijo na Okroglem pri Kranju, je s kleno pisavo popisane zvezke najprej namenil le nam, potomcem, ki se bomo rodili, članom ožje družne. Potem so ga tovariši pregovorili, da mora to, kar je pretrpela njegova družina, ki je bila vsa izgnana, povedati v svarilo vsem v generacijah, ki prihajajo. *Nie wieder!* Nikoli več se ne sme zgoditi nedolžnim kaj takega! Zato je moj oče pristal, da je Založba Borec v Ljubljani leta 1968 izdala knjigo, ki ji je dal naslov »Ne vdaj se, fant!«

V obrazložitvi za Kajuhovo nagrado, ki jo je prejel naslednje leto, piše, da gre za eno najbolj poštenih poročil o industrijskem iztrebljanju.

Ko sem prvič bral knjigo mojega očeta, sem najprej opazil, da ne demonizira Nemcev, kar je bila sicer v prvih desetletjih po končani veliki moriji skorajda stvar politične korektnosti v pisanju tistih, ki so doživeli najhujšo katastrofo Evrope. V očetovi knjigi črno na belem stoji, da je bil tudi pripadnik SS v zaporih v Begunjah, iz katerih so okupatorji jemali talce za ustrelitve, človeški z njim. Človečnost je doživljal med tran-

sportom, ob prihodu v taborišče, s tovariši v barakah, ko so si delili dobrote, ki so včasih prihajale v paketih sorodnikov, sosedov in znancev iz domovine, celo s kapoji na *Apelplatzu*, med garanjem v fabrikah, kamor so jih sužnje gnali kot živino, bolan za tifusom, ko je čakal na krematorij, in tudi v zadnjih bombardiranjih in vse do končne svobode med buldožerji, ki so odstranjevali in zasipali z zemljo kupe mrličev in ostanke tistega, kar so bili nekoč ljudje.

To, kar je mogoče čutiti skozi vso knjigo, mi je polagal že v zibko. V taborišču smrti so imeli tisti, ki so si pomagali in bili solidarni, več možnosti preživeti kot tisti, ki so skrbeli samo zase ali celo sodelovali s skupnim sovražnikom.

Moj oče je preživel veliko preizkušnjo, ker je pomagal drugim in ker so drugi pomagali njemu.

Kar je verjel, veroval in me učil moj oče, verjamem tudi sam. Po vseh izkušnjah, ki sem jih bil deležen na potovanjih vsepovsod po zemeljski obli, verjamem v solidarnost in sodelovanje. Danes, pri dvainšestdesetih letih, še bolj, kot sem verjel kot otrok in kasneje študent in diplomiran ekonomist in strojni inženir in manager v najbolj perspektivni organizaciji združenega dela v takratni socialistični samoupravni Jugoslaviji, in takrat, ko sem začel bežati iz dvolične kulture, v kateri sem bil rojen, in iskati

Blaž Valič

po vsem svetu, najprej intuitivno, nato pa vse bolj organizirano, nekaj boljšega.

In zdaj, pri dvainšestdesetih letih, čutim, mislim in verjamem, da sem našel.

Tisto, kar je življenje izkovalo iz mojega očeta, sem v največji meri našel med najbolj ogroženimi ljudstvi in najbolj ranljivimi kulturami. Med staroselci. Med indigeni. Med aboridžini – »ljudmi od originala«. Med temi, ki jih še naprej iztrebljamo in pobijamo praktično vsi mi ostali. Vsi mi, vseh nas sedem milijard ljudi na Zemlji. Med temi, ki jih praktično nihče ne mara – sem našel največ vrednot, največ spoštovanja do soljudi, najboljše odnose z živalmi in rastlinami in naravnimi viri in celo minerali. Največ ljubezni in radosti. Najmanj nacizma in fašizma. Največ upanja in zaupanja.

Komaj malo več kot sedemdeset let po zadnji svetovni vojni čutim, da se tokrat ves planet spreminja v eno samo globalno koncentracijsko taborišče. V taborišče smrti, v katerem bodo ljudožerske elite z podobnim izgovorom, kot so si ga izbrali in ga zagovarjali evgeniki, iztrebljale vse tiste, ki so manj prilagodljivi novemu posodobljenemu fašizmu. Vse manj sposobne in uspešne, ki ne vidijo smisla človeškega življenja zgolj in samo v plenjenju. Poziv »Ne vdaj se, fant!« jemljem smrtno resno.

Za preživetje gre! Za preživetje človečnosti in človekoljublja.

Humanizem, ki je inspiriral komunizem, fašizem in neoliberalizem, je očitno v svoji zadnji fazi.

Helena Peršuh, Marjuta Slamič, Blaž Valič in Miha Nemeč

Ljudje, ki so jih oblikovale po svoji podobi njihove mašine, in ljudje, ki so se spremenili nazaj v zverine, iščejo nekaj novega. Nekaj, kar bo omogočilo razumnikom verjeti v nekaj. Utegne se zgoditi, da bo to morda karkoli, samo da bo potešilo prazna srca, prazne duše in prazne pameti.

Pri poslednjih ostankih staroselskih ljudi v naravnih gorskih trdnjavah med največjo puščavo in največjimi močvirji na planetu, na meji med dvema propadlima državama, Sudanom in Južnim Sudanom, sem našel staroselce, ki se nočejo vdati, čeprav jih ogroža in napada ves svet. Nočejo v taborišča, kamor jih skušajo zvabiti agencije Združenih narodov z lažmi, da bodo tam njihovi otroci lahko varno hodili v šolo, odrasli pa bodo nam in vsem ostalim podobni soljudje. V ekološkem sožitju s svojimi bra-

tranci in sestričnimi rastlinami in živalmi so se vso zgodovino znali ubraniti tujih lovcev na sužnje, ki so val za valom prihajali v zibelko človečnosti po deklice za priležnice in dečke za janičarje. Naučili so se, katere kamne je mogoče topiti s pomočjo velike vročine in ulivati železo in s pomočjo zoglenelih dreves izdelovati sekire in meče in puščice za obrambo pred podivjanimi vojskami. Zdaj prihajajo džandžavidi in mudžehedini nad njihove družine v ruskih bombnikih in kitajskih migih, kupljenih z denarjem, ki ga Evropska unija pošilja skorumpirani vladi v Kartumu legalno in uradno za preprečevanje trgovine z begunci.

Sto petinšestdeset milijonov evrov je odobrila zunanja politika te najbolj »kulturne« zveze narodov lani. Letos bo še več.

Helena Peršuh, Blaž Valič, Marjuta Slamič in Miha Nemeč

V Nubske gore med pol milijona najbolj nedolžnih ljudi na zemlji, ki jih zaradi gospodarskih interesov tujih korporacij po nafti, vodi, plodni zemlji in mineralih legalno ne sme obiskati nobena agencija Združenih narodov, nobena nevladna humanitarna organizacija niti organizacija za človekove pravice, niti mediji, niti diplomati niti politiki ... se vračava z ženo Bojano in somišljeniki in podporniki, vse odkar smo pred dvajsetimi leti izvedeli za genocid. Pišemo poročila, izdajamo knjige, produciramo filme. Lobiramo pri politikih, povezujemo dobre ljudi, kričimo, obtožujemo, grozimo ... Domačinom po vsej nedefinirani meji med obema kleftokracijama, koder so Združeni narodi prejšnji mesec razglasili največjo humanitarno katastrofo in obvestili vse glavne medije, ki so nato večini človeštva prenesli novico, da več kot šestim milijonom domačinov grozi

smrt zaradi lakote, smo v zadnjih desetih letih razdelili več kot tisoč kamer, računalnike in satelitske modeme in jih izurili za poročanje svetovnim medijem, kaj se jim dogaja.

Vse zato, da bi priklicali na pomoč še občutljive soljudi.

»Povej mi en primer, da je tuje vmešavanje pomagalo?« me je izzval prijatelj Marko Košnik prejšni teden med obiskom našega gosta, prijatelja Kona Victorja Dima, ki je prišel v Slovenijo žvižgat na pomoč kot nekdanji področni direktor ameriške protestantske humanitarne organizacije World Vision in do lani novembra minister za finance zvezne države Wau, Republika Južni Sudan.

Je hitrost teme res večja od hitrosti svetlobe?

Zbiranje donacij

V Ustanovi Tomo Križnar se zavzemamo za podporo in zaščito staroselskih ljudi na meji med obema Sudanoma z nadnacionalnimi naravnimi kulturnimi parki, ki jih bodo varovali droni – cenena brezpilotna letala. Za predstavitev naše pobude svetovnemu javnemu mnenju zato zadnja štiri leta v vojnih conah na najteže dostopnih področjih Nubskih gora in Modrega Nila snemamo nov dokumentarni film z delovnim naslovom Droni nad koreninami človeštva. Z njim bomo skušali prepričati še občutljivo svetovno skupnost, da zvonim vsem nam, ki se nočemo spremeniti v robote niti zveri. In pridobiti oziroma razviti ustrezne institucije za realizacijo edine možne rešitve indigenega življenja tam, kjer se za nadzor naravnih virov bijejo vse

globalne sile in domačini sicer nimajo nobenih možnosti preživeti. V Južnem Sudanu so agencije OZN pravkar razglasile najhujšo humanitarno katastrofo. V Sudanu na severu je islamska vojaška hunta Omarja Baširja napovedala, da ne bo tolerirala nobenih etničnih manjšin. Domorodci v obeh Sudanih so ujeti in oblegani in obsojeni na iztrebljenje. Mudi se!

Film financiramo sami. Vse smo posneli sami – ustavilo pa se nam je v montaži, ker ne moremo plačati režije. Prosimo, sodelujte in nam pomagajte dokončati postprodukcijo z donacijo na TRR Ustanove Tomo Križnar: SI 56 0510 0801 3175 987. BIC: ABANSI2X, koda namena: CHAR Več na www.TomoKriznar.com Najlepša hvala vnaprej. Tomo Križnar

Helena Peršuh, Marjuta Slamič, Blaž Valič in Miha Nemeč

Roland Schimmelpfennig

Peggy Pickit vidi boga v obraz

Peggy Pickit sieht das Gesicht Gottes

Prevedla
Mojca Kranjc
2016

Verzija za uprizoritev v Akademietheatru, Burgtheater Wien, premiera 19. 12. 2010, režiser Roland Schimmelpfennig

Prevedeno po objavi v: Roland Schimmelpfennig, *Die goldene Drache. Stücke 2004–2011*, Frankfurt ob Majni, Fischer Taschenbuch Verlag, 2011

Uprizoritvene pravice in ©: Fischer Taschenbuch Verlag in der S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main, 2011

Krstna uprizoritev z naslovom *Peggy Pickit Sees the Face of God*: Volcano Theatre, Toronto, premiera 15. 6. 2010, režiserka Liesl Tommy

OSEBE

Liz
Frank
Martin
Karen

Vsi štirje so v zgodnjih štiridesetih. Frank je višji zdravnik na univerzitetni kliniki, morda celo specialist infektolog. Liz je do rojstva njune hčere delala kot medicinska sestra. Karen in Martin sta preteklih šest let v težkih razmerah delala kot zdravnika na improvizirani kliniki nekje v tretjem svetu. Poznajo se s stažiranja, ki so ga po študiju medicine opravljali v isti bolnišnici, iz istega letnika so.

KRAJ

Pri Liz in Franku doma, v univerzitetnem mestu nekje na Zahodu.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so s spodbudo in podporo omogočili nastanek tega dela: Rossu Mansonu in Meredith Potter iz gledališča Volcano, Christini Anderson in Binyavangi Wa-inaini, Liesl Tommy, Josette Bushell-Mingo, Anuriti Bains, Weyni Mengesha in Jutti Brendemühl.

1.1

FRANK

Popolna katastrofa je bila.

Absolutna katastrofa.

Premor.

Štala totalna.

Premor.

1.2

Liz in Frank sta povabila Karen in Martina na večerjo k sebi domov.

Karen in Martin sta ravno prišla. Para se pozdravljata.

LIZ *pozdravi Karen, nežno*

Heeej –

KAREN

Heeej –

LIZ

Hej!

KAREN

Zdravo –

Ženski se dolgo in prisrčno objemata. Stari prijateljici. Liz premagajo solze.

FRANK *ne najde besed*

Heeej, stari, hej –

MARTIN *se nehote zareži*

Heeej, heeej –

Se objameta.

KAREN *jokajoči Liz, ki jo še zmeraj objema*
No, no, pa menda ne boš zdaj – ne jokati, no –

LIZ *se smeje in joče*

Ja, grozno, to cmizdenje je grozno, vem, grozna sem, se opravičujem, ne morem si pomagat, tako sem vesela –

Si obriše solze in še naprej joka in se smeje.

FRANK *Martinu*

Stari! Ej, stari, stari moj!

Kratek premor.

LIZ

Nazaj sta –

KAREN

Nazaj sva – nazaj sva prišla.

FRANK

Dobro zgledata. Res dobro zgledata!

1.3

LIZ

Tudi če ni bilo čisto res. Nista zgledala slabo, zagorela, ja, seveda, sta se pa postarala, brez dvoma. Posivela, postarana in – izmozgana. Izčrpana. Zelo sta shujšala, posebej on, Martin.

1.4

FRANK

Dobro zgledata, res dobro zgledata!

MARTIN

Vidva tudi, super zgledata – kako kaj družinica – in kje je – kje je –

FRANK *v šali zgroženo Martinu*

Kaj pa bojlerček, nimaš ga več, kaj je zdaj to, bojlerčka – ni več! Kako ti je pa t o ratalo, ne morem verjet –

MARTIN

Kje je –

FRANK *se nenadoma obrne od njega, Karen Hej, Karen.*

Razširi roke. Velika gesta.

Prisrčno dobrodošla. Prisrčno dobrodošla v zahodni civilizaciji, gospa doktor.

Prisrčno dobrodošla – doma.

KAREN *se nasmehne*

Ej, Frank. Najlepša hvala. Najlepša hvala za povabilo, gospod doktor.

Frank objame Karen.

MARTIN

Liz –

LIZ

Martin –

Martin in Liz se objameta.

Liz razigrano, nejeverno piha in odpira steklenico penine oziroma jo poskuša odpreti. Potem jo preda Franku.

Hočem reč, a si predstavljate, ko smo se zadnjič videli, smo bili stari petintrideset let, pet-in-tri-de-set. Mladi smo bili.

Zdaj jih imamo pa enainštirideset – ena-in-šti-ri-de-set! Pred šestimi leti smo bili mladi.

Kratek premor. Vsa razigrana.

Zdaj smo pa stari!

Midva sva si medtem hvalabogu omislila vsaj otroka –

Se ustraši svoje nesramnosti.

Obog, obogobogobog, ne, tega ne bi smela reč –

1.5

KAREN

Zdaj smo pa stari. Kako je to rekla – *Kratek premor.*

Nisem imela občutka, da misli sebe.

Kratek premor.

Imela sem občutek, da misli mene.

1.6

LIZ

Obog, obogobogobog, ne, tega ne bi smela reč –

KAREN *se smeje*

Daj, daj, ti kar povej, povej vse, kar misliš!

Stari smo –

Pretirava, kot da opisuje apokaliptično vizijo propada.

In kmalu bomo zgrbančeni ko suhe slive!

FRANK

Ne, ne, nehaj, takoj nehaj, sijajno zgledata

– kdo je posušen, noben ni posušen.

LIZ *polni kozarce*

Dajmo hitro kaj spit, dajmo hitro kaj spit, grozna sem, grozna –

MARTIN

Ne, nič nisi grozna, samo iskrena si –

LIZ

Grozna sem, hočem reč, šest let se nismo videli –

FRANK

Šest let!

LIZ

Pfua – šest let. Čas tako beži. Pristrčno dobrodošla.

Dvigne kozarec.

1.7

FRANK

Grozno. Popolna katastrofa.

Kratek premor.

Z vso silo, kolikor je je premogla, ji je pripeljala eno okrog ušes.

Karen udari Liz v obraz.

1.8

LIZ *dvigne kozarec*

Čas tako beži. Pristrčno dobrodošla.

MARTIN

Šest let.

KAREN
Veliko se je zgodilo. Medtem.

LIZ
Veliko.

Pijejo.

MARTIN
Šest let brez penine.

Kratek premor.

KAREN
Nekaj sva vama prinesla –

1.9

MARTIN
Sovražim obiske, na obiskih postanem
agorafobičen, že od nekdaj. Edini način, da
prenesem obiske, je alkohol. Brez alkohola
jih ne morem.

1.10

KAREN
Nekaj sva vama prinesla –

LIZ
Kaj? Zakaj pa? Saj ne bi bilo –

Karen ima v rokah papirnato vrečko.

KAREN
Ja, ja, seveda, se pravi, v bistvu ni za vaju,
ampak za – za –

1.11.1

FRANK
Pozabila je ime. Pozabila je, kako je ime
najini hčeri –

1.11.2

KAREN
Pozabila sem ime. Pozabila sem ime, pa

sem vedela, kako ji je ime, saj sem ves čas
premišljevala, kaj naj prineseva otroku,
tam ni bilo prav veliko, kar bi človek lahko
prinesel otroku, potem se pa nisem spom-
nila, kako ji je ime –

1.12

KAREN
Nekaj sva vama prinesla –

LIZ
Kaj? Zakaj pa? Saj ne bi bilo –

Karen ima v rokah papirnato vrečko.

KAREN
Ja, ja, seveda, se pravi, v bistvu ni za vaju,
ampak za – za –
Kratek premor.
Oh, saj ne morem verjet –

LIZ
Kaj pa –

KAREN *se ozira, išče pomoč*
Saj ne morem verjet –

LIZ
Kaj pa je, kaj si –

KAREN
Ne morem se spomnit imena, kako da se
ne morem spomnit imena –

FRANK
Kakšnega imena –

KAREN *rahlo panična*
Imena, imena vajine hčerke, saj ne morem
verjet –

LIZ
Kathie –

KAREN
Kathie! Obog! Kathie – seveda, kje pa je,
pravzaprav – kje je Kathie?

FRANK

Danes spi pri sosedih. Pri svoji prijateljici.

Britt. Obupen otrok.

Kratek premor.

Kot iz plastike.

LIZ

Nehaj –

1.13

KAREN

Ves čas je hotela prebrat pismo. Imela ga je že pripravljenega, da bi nama ga prebrala. In hotela nama je pokazat punčko, tisto plastično reč, »Peggy Pickit«. Ali nekaj takega.

1.14

FRANK

Obupen otrok.

Kratek premor.

Kot iz plastike.

LIZ

Nehaj –

KAREN *se smeje*

Katera, katera je iz plastike, Britt ali Kathie?

FRANK

Britt, seveda, Kathie je sijajna. Čisti čudež.

Kratek premor.

Čeprav – bi si jo mogoče moral ogledat – mogoče je tudi Kathie iz plastike, kdo ve, mogoče bi jo moral kdaj vzeti s sabo na kliniko in jo pregledat z magnetno resonanco –

1.15

MARTIN

Težave sta imela, to je bilo jasno. Res sta

bila zelo vesela, da naju vidita, ampak je bilo jasno, da imata težave, in to ne od včeraj.

1.16.1

KAREN *se smeje*

Katera, katera je iz plastike, Britt ali Kathie?

FRANK

Britt, seveda, Kathie je sijajna. Čisti čudež.

Kratek premor.

Čeprav – bi si jo mogoče moral ogledat – mogoče je tudi Kathie iz plastike, kdo ve, mogoče bi jo moral kdaj vzeti s sabo na kliniko in jo pregledat z magnetno resonanco –

KAREN

Kathie, točno – koliko je zdaj stara –

1.16.2

LIZ

Frank si ni želel otroka, nikoli.

Kratek premor.

Jaz sem si ga pa, nujno. On ne. Ne zares.

Kratek premor. Ugrizne se v ustnico.

Čisto enostavno.

1.16.3

KAREN

Kathie, točno – koliko je zdaj stara –

LIZ *je bila za hip drugje z mislimi*

Kathie? Pet. Skoraj pet pa pol.

MARTIN

Pet. Skoraj pet pa pol. In midva je sploh še nisva videla!

Samo na fotki, ki sta jo poslala Annie, ne morem verjet –

FRANK

Res je že zrasla. Pravi knedl.

LIZ

Tako kot ti.

Liz ni všeč, če Frank otroku reče »knedl«.

Kratek premor.

Zanosila sem, skoraj takoj, ko sta odšla.

MARTIN *se hoče pošaliti*

Čakaj malo, to pomeni – da sta morala vsaj enkrat seksat –

FRANK *se smeje*

Res je –

Liz pokaže darilo, ki sta ga prinesla Karen in Martin. Zavito je v preprost časopisni ali rjav ovojni papir. Takoj se vidi, da ima za sabo dolgo pot.

LIZ

Kaj je notri?

KAREN

Odvij –

LIZ

Ampak a nisi rekla, da je za Kathie –

KAREN

Ne, ja, za Kathie in za vse, odvij –

Liz raztrga papir, odvijte darilo. Prikaže se majhna, preprosta, izrezljana lesena figurica, podoba ženske ali deklice.

FRANK *z bolj ali manj vljudnostnim zanimanjem*

Lej, lej – koga pa imamo tukaj?

Za Liz je trenutek nekaj čisto posebnega.

LIZ

O bog. Kako je to lepo. Poglej, punčka – je to –

Spet jo skoraj premaga jok.

Kako je to lepo – je to, jo je izbrala Annie?

Kako lepo –

1.17

KAREN

Bit kratko malo ves čas doma. Nikoli nika-mor it. Nikoli it iz države, še iz mesta ne. Si najt dobro službo. Zanosit. Dobit otroke. Najboljše dva ali tri.

Kratek premor.

Zapeljat avto iz garaže. Zapeljat avto v garažo. In to bi bilo to.

Kratek premor.

To bi lahko bilo to.

1.18

LIZ

Kako je to lepo – je to, jo je izbrala Annie?

Kako lepo –

Še enkrat objame Karen.

FRANK

Super. To je dejansko ročno narejeno – in s tem se igravo v –

LIZ

Kakšno ime bi ji dali?

MARTIN

Hmh –

LIZ

A naj bo Annie?

KAREN

Kaj, Annie? Ne, ne – Annie ne more bit, Annie je – Annie.

Kratek premor. Tuhtajo.

MARTIN

Abeni, kaj pravite na Abeni? Zveni malo kot Annie, ampak je drugo – Abeni.

LIZ

Abeni? A to kaj pomeni?

MARTIN

Abeni. Pojma nimam, lepo zveni, zmeraj se mi je zdelo –

FRANK

Ali pa Abeni-Annie. Ali Annie-Abeni.

MARTIN

Okej – to bi šlo, ane, Karen? Annie-Abeni.

LIZ *rahlo slovesno*

Annie-Abeni ... saj ne vem, a ne bi bila vse-eno rajši samo Abeni? Pristrčno dobrodošla.

Liz postavi figurico na klubsko mizico.

Zraven leži punčka Peggy Pickit, ki jo je prej omenila Karen.

Od tukaj lahko vse dobro vidiš, pa tudi slišiš.

S spremenjenim glasom, kot da Peggy Pickit pozdravlja leseno figurico.

*Peggy Pickit: »Zdravo, zdravo, Abeni, jaz sem Peggy, Peggy Pickit, lepo, da si tukaj.«
Kratek premor.*

»In kaj si kaj počela danes?«

Annie-Abeni: »Oh, v bistvu nič posebnega ... najprej so me zavili v star papir in me dali v potovalko, in potem so dali potovalko v avto in potem v avion in potem v še en avion in potem v še en avion in potem sem bila tukaj. Zdravo.«

Kratek premor. Spet s svojim glasom.

Tako sem vaju pogrešala. Sploh si ne predstavljata, kako sem vaju pogrešala. Res sta bila daleč.

1.19

KAREN

Kako gladko jima je vse teklo, služba, avto, hiša, otrok –

Kratek premor.

S kakšno samoumevnostjo.

Kratek premor.

Kako se ga je lotila. Kako ni nehala vpit nanj.

Kratek premor.

Spekla je kruh, svež kruh, da bi proslavila najino vrnitev. Božansko je dišal.

1.20.1

LIZ

Tako sem vaju pogrešala. Sploh si ne predstavljata, kako sem vaju pogrešala. Res sta bila daleč.

KAREN *v hecu očitajoče*

Hej – hotela sta naju prit pogledat, na letališču sta rekla, da naju bosta prišla pogledat, tik preden sva šla skozi kontrolo, tik preden si začela jokcat.

LIZ *se smeje*

Ja – ja, res je, ane, Frank, da sva rekla, in tudi hotela sva, res –

FRANK

Jaz sem ves čas hotel – se pravi, zame bi bilo to – ves čas sem mislil, da bom ali da bova, če ne bi –

LIZ

Ampak potem sem zanosila – in z dojenčkom –

FRANK *skomigne*

Dojenček – slaba stran tega, da imaš otroke –

LIZ

Potovat z dojenčkom ni tako enostavno – že zaradi cepljenj – saj sama vesta, proti čemu vse se je treba cepit – cel seznam –

KAREN *miri situacijo*

Jaaa, ampak – tole s cepljenjem –

LIZ

Rumena mrzlica, malarija, tifus. Hepatitis A. Hepatitis B. Proti vsemu se je treba cepit –

KAREN *hoče relativirati nevarnost okužbe*

Jaaa, ampak –

MARTIN

Jasno – treba se je cepiti ali bi se bilo treba, še posebej malčki – smo to tudi delali, če smo imeli cepivo in če se – v primeru, da

smo ga imeli – ni pokvarilo, ker ga nismo mogli imet zmeraj na hladnem –

KAREN

Ja, ampak vseeno je pa vse odvisno tudi od tega, kje in kako si – jaz se do danes nisem cepila proti hepatitisu B, se mi zdi – ane?

1.20.2

FRANK

Nista se dala pregledat.

Kratek premor.

Nista si dala naredit krvne preiskave.

1.20.3

KAREN

Ja, ampak vseeno je pa vse odvisno tudi od tega, kje in kako si – jaz se do danes nisem cepila proti hepatitisu B, se mi zdi – ane?

Martinu.

Si se ti cepil proti hepatitisu B? Sva se cepila proti hepatitisu?

MARTIN

Ne, prav imata, res je, treba se je cepit, ampak mene je že po cepljenju proti tifusu skoraj pobralo, tak je vsaj bil občutek –

FRANK

Mhm, poznam, veliko jih tako reagira, ampak – hej – še vseeno boljše kot tifus – *Kratek premor. Se pošali.*

A sta sploh šla v karanteno, v bistvu bi morala za štiri tedne v karanteno. Kdo ve, kaj vse sta prinesla s sabo. Kaj vse sta privlekla sem.

Se smeje svoji predstavi.

1.21

LIZ

Nista zgledala dobro, zagorela, ja, seveda, ampak izčrpana. Shujšala sta, posebej on: skoraj kot da si je nakopal kakšno bolezen.

1.22

FRANK

V bistvu bi morala za štiri tedne v karanteno.

Kdo ve, kaj vse sta prinesla s sabo. Kaj vse sta privlekla sem.

Se smeje svoji predstavi.

MARTIN

Traparija – cepljenje me je res skoraj ubilo, potem pa ves čas nismo imeli niti enega primera tifusa.

KAREN

Saj pravim: to je vse popolnoma – vsi so čisto obsedeni z – kot da bi bilo vse tako grozno, kot da bi bilo vse samo, samo – niti enega primera tifusa ves čas –

FRANK

Pa tole: naša Abeni je mogoče tudi vsa kužna, takoj v karanteno z njo –

Liz se igra s punčkama

Peggy Pickit: »Zdravo, zdravo, Abeni, a si bolna? Takoj v karanteno!«

Kratek hip tišine.

FRANK *resno*

Kako se počutita, zdaj ko sta nazaj –

1.23

MARTIN

Oba sta bila bolj zalita, zredila sta se. Ne debela, ne brezoblična, ampak ... nabrekla. In bleda.

2.1.1

Kratek hip tišine.

FRANK

Kako se počutita, zdaj ko sta nazaj –
Premor.

Kako je bilo?

MARTIN *se smeje*

Grozno.

KAREN *skoraj istočasno*

Čudovito.

MARTIN *se smeje*

Grozno.

Karen ga prijazno boksne.

KAREN

Nehaj! Nehaj!

MARTIN *se smeje*

Grozno, grozno je bilo, kaj pa drugega –

Karen prime Martina za roko.

KAREN

Čudovito je bilo.

2.1.2

MARTIN

In jaz si nalijem še en kozarec.

2.1.3

Vsi se smejejo.

KAREN

Čudovito je bilo.

Vsi se smejejo nasprotujočima si poročiloma.

MARTIN *držeč se za roko s Karen*

Ne, v bistvu je bilo res lepo.

Martin si nalije še en kozarec.

KAREN

Ali pa grozno? Ne vem.

Se nasmehne. Izpusti njegovo roko.

2.2.1

FRANK

Pil je hitreje od drugih, ampak to ni bilo nič posebnega, tudi prej je bilo tako.

2.2.2

LIZ

Varal jo je, z eno od medicinskih sester, to je prišlo na dan enkrat tistega večera, med solzami, v kuhinji, ko sva bili v kuhinji za kratek hip sami, stari prijateljici, in tudi ona ga je varala, to je povedal on pozneje, z nekim kolegom, zdravnikom iz Montre-ala, Robom ali

Izgovori po francosko.

Robêrom, ki je tudi imel nekaj s tisto medicinsko sestro. Prej, Z medicinsko sestro, s katero je potem imel nekaj Martin. Pozneje.

Kratek premor.

Njun odnos je bil pravzaprav skoraj popolnoma zavožen.

Kratek premor.

FRANK

Absolutna katastrofa.

2.3

MARTIN *držeč se za roko s Karen*

Ne, v bistvu je bilo res lepo.

Martin si nalije še en kozarec.

KAREN

Ali pa grozno? Ne vem.

Se nasmehne. Izpusti njegovo roko.

MARTIN

No, ja –

KAREN *smehljaje se Liz*

Mislim, da je bilo lepo in grozno. Hkrati.

Kratko malo težko. Težke razmere.

Smehljaje se Liz.

Zate to ne bi bilo –

LIZ *protestira*

Kako – kako to ne bi bilo –

KAREN »ona ve«

Jah, no, tako –

LIZ

Kako –

KAREN

Zaradi členonožcev.

LIZ

Iiiki. Členonožcev.

Kratek premor.

Velikih členonožcev?

KAREN

Saj pravim – ni nujno, da bi to bilo zate, ane, Martin?

MARTIN

Velikih.

Kratek premor.

Res velikih.

KAREN *se smeje*

Velikih členonožcev.

LIZ *se strese, ko si predstavlja velike pajke*
Iiiki.

Karen s prsti oponaša lezenje velikega pajka, ki se približa Liz in začne lesti po njej. Liz vrešči, za hip izgubi nadzor.

LIZ *kriči*

Nehaj! Nehaj!

2.4

MARTIN

Katastrofa.

Kratek premor.

Karen je pripeljala Liz eno okrog ušes, kolikor močno je mogla.

Karen udari Liz v obraz.

2.5

Liz vrešči, za hip izgubi nadzor.

LIZ *kriči*

Nehaj! Nehaj!

Nenadoma kot da je malček pijana, preveč navita, z mešanico očaranosti in gnusa.

Iiiki – kot v tistem filmu, ko si gre človek s šestilom v uho, ker mu je v uho zlezla ena žival, pajek ali hrošč ali nekaj takega, pa živali ne more dobit ven, ves čas pa sliši, kako mu pajek gomazi po glavi, nikoli ne bom pozabila, in potem si gre s šestilom v uho, v bistvu je pa hotel najt izvir Nila ali nekaj takega. To je edini razlog, edini razlog, zakaj ne bi mogla tja, zaradi pajkov in zaradi –

MARTIN *zadovoljno pije*

Pajkov, kač, komarjev.

In še ena lepa tema je seveda proces celjenja, ki poteka nekoliko drugače, dejansko je tako, kot zmeraj pravijo, urežeš se, rana se pa noče pa noče zacelit, za obupat, res –

FRANK

Aha.

MARTIN

Se ne zaceli.

Kratek premor.

KAREN

Ščurki. Ščurki –

LIZ z *gnusom*
Ščurki?

MARTIN

Saj sem že kdaj v življenju videl kakšnega ščurka, v Braziliji, na primer, ampak tisti – *Kratek premor.*

Ti s t i so bili pa res veliki. Toliko:
Pokaže kakšnih deset centimetrov.
Veliki. In debeli.
Pokaže kakšne tri centimetre.

LIZ
Aaah.

2.6

FRANK

Tako imenovano »pismo« je imela ves čas v roki.

Skrivi ustnice.

In na mizi sta bili obe punčki, lesena, Annie-Abeni, in Peggy Pickit.

2.7

Martin pokaže kakšnih deset centimetrov.

MARTIN

Veliki. In debeli.

Pokaže kakšne tri centimetre.

LIZ
Aaah.

Preiskuje figurico na mizi.

A je to les, ja, seveda je, izrezljana je, in poglej, moder trak za lase, moder trak za lase ima.

Imaš pa lep trak za lase, Annie-Abeni, kje si ga pa dobila, res je lep –

KAREN

Kaj je to, kaj imaš tam?

LIZ
Kaj?

KAREN

Papir, ki ga imaš v roki, kaj je to, a je risbica?

LIZ

To –

Se malce v zadregi, malce ponosno zasmije.
– je pismo.

MARTIN

Pismo? Od koga?

LIZ *rahlo skrivnostno*

Od Kathie –

MARTIN

Od vajine Kathie? Kako prijazno –

LIZ

Ne, pismo ni za nas – za Annie je –

2.8

KAREN

Ves čas je imela v roki pismo, on pa – On je skrivil ustnice, za hip. Zdelo se je, da mu je stvar mučna. Pismo njegove hčerke. Zdelo se je, da mu je vse skupaj mučno. Žena mu je bila mučna. Otroku mu je bil mučen. Pismo mu je bilo mučno.

Kratek premor.

Saj je tudi res bilo mučno.

Kratek premor.

Neznosno.

2.9

LIZ

Ne, pismo ni za nas – za Annie je –

MARTIN

Za Annie?! Kako prijazno – pokaži nama ga, prosim –

FRANK

Ne, hočem reč, če odmislimo pajke in komarje – povejta po pravici – kako je bilo? Kako je dejansko bilo?

2.10.1

LIZ

In potem se je izkazalo, da je Martin varal Karen, z eno tamkajšnjo punco, medicinsko sestro, in da ga je tudi Karen varala, s kolegom, zdravnikom iz Montreala, Robom, ali

Izgovori po francosko.

Robêrom.

2.10.2

KAREN

In potem mrha pride in reče, da je noseča.

2.10.3

MARTIN

Klofnila jo je.

FRANK

Klofne jo.

Karen udari Liz v obraz. Premor.

MARTIN

In Liz je udarila nazaj.

FRANK

In potem, čez sekundo šoka, je Liz udarila nazaj.

Liz vrne udarec.

KAREN

Ne bi si mislila, da bo udarila nazaj.

FRANK

Večer je bil totalna katastrofa.

2.11

LIZ

Ne, pismo ni za nas – za Annie je –

MARTIN

Za Annie?! Kako prijazno – pokaži nama ga, prosim –

FRANK

Ne, hočem reč, če odmislimo pajke in komarje – povejta po pravici – kako je bilo? Kako je dejansko bilo?

KAREN *premišljuje*

Drugače. Drugače, kot sem pričakovala. *Se zasmije.*

No, ja, spomnim se, kako sem enkrat prišla ponoči domov – se pravi tja, kjer sva stanovala, in odprla vrata, zelo pozno je že bilo in bila sem precej zbita, tisti večer sem imela za sabo sedemurno operacijo in ženska mi je na koncu umrla pod rokami, naredila sem, kar sem mogla, ampak –

Martin preudarja, če jo naj prime za roko.

No, ja, vsekakor sem tisto noč prišla nazaj zelo pozno: odprem vrata in tam, za najino kuhinjsko mizo, sedi opica –

Martin se nejeverno zasmije.

MARTIN

Opica za mizo –

FRANK *impresioniran*

Kristusjezus –

KAREN

Ja, pavijan, zgledalo je kot pavijan, jaz – jaz sem pa ves čas gruntala, kako je opica prišla sem, kako je opica prišla noter, zakaj ta opica sedi za najino mizo – *Ošine Martina.*

Ne morem se spomnit, kje si bil tisti večer ti – pojma nimam –

Ja – in enostavno nisem vedela, kaj naj naredim – pred mano za mizo opica, ki strmi vame iz teme – jaz pa, jaz – se kratko malo nisem mogla ganit, še luči si nisem upala prižgat –

FRANK očaran, obenem navdan z odporom Pavijan za kuhinjsko mizo, bog nebeški –

Martin se zasmeje.

KAREN

In šele potem sem pokapirala, da tisto tam sploh ni pavijan, v temi sem mislila, da je opica, pa sploh ni bila opica, ampak kup stvari, ki sva jih prejšnji večer pustila na mizi – tako kot pač narediš, kadar si preveč crknjen, da bi pospravil, in rečeš, daj, kar tam pusti vso kramo, bova jutri – in potem se zjutraj nobeden ne pobriga za to, ker enostavno nobeden nima časa.

Kratek premor.

In jaz sem mislila, da je opica.

Martin pihne.

Popolnoma sem bila prepričana.

Kratek premor.

FRANK

Šest let. Vau. Hočem reč – po dveh letih naj bi prišla nazaj. Ane? Normalno te po dveh letih pošljejo domov.

MARTIN

Ja. Po dveh letih. Res je.

FRANK

Ampak vidva –

MARTIN

No, ja –

FRANK

Vidva – vidva sta kratko malo ostala šest let. Hočem reč – kako je prišlo do tega?

MARTIN

No, ja – rekel bi, da sva kratko malo ostala malo dlje.

Se čudno zasmeje.

Ne vem. Očitno nama je bilo res všeč.

Pije.

FRANK

Aha.

Premor. Frank čaka na nekoliko izčrpnjše poročilo, a ga ne dočaka.

MARTIN se zasmeje

Ja – sicer je bilo pa bolj ali manj tako kot povsod: rumena mrzlica, malarija. Hepatitis A. Hepatitis B. Kot rečeno. Celoten seznam. Kompletan jebeni repertoar. In seveda –

Z gibom rok izrazi nemoč.

»Bolezen vseh zlih duhov.«

Kratek premor.

Veliko jih umre.

FRANK

Ja, no, seveda. Hočem reč, zato sta bila tam – zato sta šla tja.

Kratek premor.

KAREN

Zato vidva nista hotela it, kar lepo priznata –

LIZ

Ne –

FRANK

Ja, pač – z dojenčkom, ja, ja, seveda –

LIZ

Ne –

FRANK

Pač, kako lahko to narediš otroku – in kaj bi imel od tega, in kaj bi midva imela od tega, je pač tako, škoda, ampak tako je –

KAREN *malo preglasno, malo preostro*

Pa kaj ti misliš, a misliš, da tam ni otrok –

2.12.1

MARTIN

Malo preglasno, malo preostro. To je bilo mogoče malo preglasno.

2.12.2

LIZ

Spekla sem kruh in pripravila malo zelenjave, nič kompliciranega, ni se mi ljubilo predolgo viset v kuhinji.

Kratek premor.

Najprej sem mislila naredit kaj afriškega, kako trapasto, po pravici povedano tudi nisem čisto vedela, kaj –

Predvsem se nisem hotela ves čas motat po kuhinji, medtem ko se bodo pogovarjali, zato sem že popoldne vrgla nekaj v ponev.

Nekaj, kar se lahko je tudi hladno. Zeleno, olive, kapre, rozine, pinjole.

Kratek premor.

Solato iz parmezana in šampinjonov. In doma spečen svež kruh – kot gesto, da proslavimo njuno vrnitev domov. Čisto enostavno.

2.13

KAREN *malo preglasno, malo preostro*

Pa kaj ti misliš, a misliš, da tam ni otrok –

FRANK

Ne, ne, seveda, oprosti, seveda –

Kratek premor.

KAREN

Oprosti – oprosti –

FRANK

Ne, ne, čisto prav imaš –

KAREN

Vseeno, malo sem –

LIZ

Nič hudega, nič hudega.

FRANK

Vino? Še malo vina?

MARTIN

Z veseljem –

Kratek premor.

Krasno.

Kratek premor.

In Kathie bo šla zdaj že v šolo.

FRANK

Ja, zdaj, jeseni bo šla v šolo.

Kratek premor.

Ampak že vse zna, brihten otrok, brihten knedl, računat, pisat.

MARTIN *šaljiv in srečen s kozarcem v rokah*

Kaj? Da zna že pisat? Od kod ima pa to?

Tako strašno inteligentna pa vidva spet nista –

Franku.

Ti še danes ne znaš prav ne brat ne pisat.

KAREN *prijazno vesela, mogoče ga spet boksne*

O ti butelj. Butelj! Kaj je zdaj to, a ni zadoستي, da ga jaz lomim, sijajno –

LIZ

Napisala je tole pismo Annie, moram vama ga prebrat, tukaj, sama ga je napisala – pri petih, pri petih, hočem reč – *Se smeje.*

Včasih se je kar ustrašim.

FRANK

Pojma nimam, no, tega čisto sigurno nima po meni, imaš prav, v šoli sem bil popolna nula, ampak ona – ne vem, brat zna pa pisat, kar tako –

KAREN

Kar tako –

LIZ

To je pismo in Annie hoče poslat svojo punčko, svojo najljubšo punčko, Peggy Pickit, tega vidva še ne poznata, ko sta odhajala, tega še ni bilo, se mi zdi, oglejta si tole – neverjetno – vse iz gume – to si morata ogledat –

S spremenjenim glasom, igra se s punčkama:

Peggy Pickit: »Zdravo, zdravo, Annie-Abeni, pismo sem ti napisala.«

Annie-Abeni: »Pismo si mi napisala – kako pa to, a misliš, da me tvoja pisma zanimajo, kaj naj s pismom?«

Peggy Pickit: »Ja, preberi ga, koza neumna.«

Annie-Abeni: »Ampak saj itak ne razumem tvojega jezika.«

Peggy Pickit: »Potem ti ga bo moral pač kdo PRE-VEST, ti tepka.«

2.14

MARTIN

Ves čas je imela v roki tisto pismo.

Kratek premor.

In njemu je bilo mučno.

Kratek premor.

Frank z otrokom – ne verjamem, da ga je hotel. Ona ga je hotela. In ga je verjetno tudi vzgajala. Ne verjamem, da ga je otrok sploh kaj zanimal.

3.1

LIZ

Mislila sem, da jo bosta posvojila, Annie. Da jo bosta pripeljala s sabo. Stoprocentno sem bila prepričana, da jo bosta pripeljala s sabo.

Kratek premor.

In pozneje me je nahrulila:

Ne moreš otroka kar vzeti s sabo, kako vendar – ne moreš kar reči, to je zdaj moj otrok, kako boš pa z otrokom prišel čez mejo, brez potnega lista, brez –

KAREN *nenadoma zavpije*

Ne moreš otroka kar vzeti s sabo, kako vendar – ne moreš kar reči, to je zdaj moj otrok, kako boš pa z otrokom prišel čez mejo, brez potnega lista, brez –

3.2

LIZ *s spremenjenim glasom*

Annie-Abeni: »Pismo si mi napisala – zakaj pa, a misliš, da me tvoja pisma zanimajo, kaj naj s pismom?«

Peggy Pickit: »Ja, preberi ga, koza neumna.«

Annie-Abeni: »Ampak jaz itak ne razumem tvojega jezika.«

Peggy Pickit: »Potem ti ga bo pač moral kdo PRE-VEST, ti tepka.«

Kratek premor.

MARTIN

Annie je bila zmeraj tako vesela vajine pošte – res, hvala za vse, kar sta ji poslala.

LIZ

Ne, ne, midva sva hvaležna, hvala, da sva smela pomagat.

FRANK

Seveda bova še naprej pošiljala ...

LIZ *zabava nenadni možev angažma*
»Bova«, ta je dobra –

FRANK *razdražen*

Ti, a veš kaj –

LIZ

Nič ne očitam – vem, da imaš druge –

FRANK

Ti pošiljaš – jaz ne pošiljam, ampak –

LIZ

Ja, seveda bova, samo to nama moraš povedat, na čigav naslov naj zdaj pošiljava stvari, v čigave roke, da bodo res prišle do nje –

FRANK *dobre volje*

Kako je kaj z njo? Kako šola?

3.3

KAREN

Nisem jima mogla povedat – nisem mogla.

Kratek premor.

Seveda bi jo vzela s sabo, najrajši na svetu bi jo vzela s sabo, najrajši –

MARTIN

Ves čas je imela v rokah tisto pismo in govorila o svoji hčerki, hčerka, hčerka, hčerka, ta nadarjeni otrok –

3.4

FRANK *dobre volje*

Kako je kaj z njo? Kako šola?

LIZ *se igra s punčkama*

Peggy Pickit: »No? No, kako se imaš?«

Annie-Abeni: »Dobro, dobro, hvala, pa ti?«

Peggy Pickit: »Oh, jaz se imam super, danes spim pri prijateljici Britt, in moj očka pravi, da je Britt iz plastike, hahaha, pa tudi zame ni čisto prepričan, če nisem iz plastike,

ampak, ej, meni se zdi, da sva iz mesa in krvi. Pa ti?«

Annie-Abeni: »Jaz? Jaz sem iz lesa, mene so izrezljali.«

Peggy Pickit: »Ne, nenenene, saj imaš vendar moder trak za lase, nisi iz lesa, tudi ti si iz mesa in krvi!«

3.5

FRANK

Solze. Solze besa. Moral bi jih videt. Oziroma: videl sem ji h – moral bi jih bil predvidet.

3.6

KAREN

In potem hoče dejansko prebrat tisto pismo, dejansko bere tisto glupo pismo.

3.7

LIZ *kot*

Peggy Pickit: »Pa tudi zame ni čisto prepričan, če nisem iz plastike, ampak, ej, meni se zdi, da sva iz mesa in krvi. Pa ti?«

Annie-Abeni: »Jaz? Jaz sem iz lesa, mene so izrezljali.«

Peggy Pickit: »Ne, nenenene, saj imaš vendar moder trak za lase, nisi iz lesa, tudi ti si iz mesa in krvi!«

Kratek premor. Odloži punčki.

Hočem reč, sama je napisala pismo, čisto sama, hočem reč, a ni to – a ni to očarljivo, in potem je spakirala vse te igrače, ki ji jih hoče poslat, svojo najljubšo – Peggy Pickit.

KAREN

Peggy Pickit?

LIZ

Tako se jim reče –

Karen vzame plastično punčko.

Jaz ji seveda kar naprej govorim, da je to traparija, ker Annie sigurno potrebuje čisto druge stvari kot to plastično punčko, poleg tega je zdaj mogoče tudi malo prestara zanjo, ampak ji jo hoče nujno poslat – a ni očarljivo?

Karen poskuša postaviti plastično punčko na mizo, a se ji ne posreči, punčka se zmeraj znova prekucne.

KAREN

Oh –

LIZ

Ne more sama stat, eno tako plastično stojalce ji je treba dat za noge, glej –

MARTIN *jo prekine*

Ampak trenutno nimava stikov z njo –

Kratek premor.

LIZ *se nejeverno zasmeje*

Kaj?

Kratek premor.

MARTIN

Trenutno nimava stikov z Annie –

Kratek premor.

LIZ

Nimata stikov – kako pa to?

Kratek premor.

Nimata stikov. Zaskrbljujoče.

MARTIN

Ja, grozno.

Kratek premor.

Ampak to se dogaja, enostavno ne moreva do nikogar, ampak to še ni razlog za skrb. To se dogaja.

Četverica za hip molče sedi in premišljuje.

Ne, res, to se dogaja. A razumeta – to še ni razlog za skrb, poznavata to, v teh šestih

letih sva bila večkrat odrezana. Lahko da je tudi zaradi vremena. Zaradi deževja.

3.8

KAREN

Annie ni bilo njeno pravo ime, sploh ni bilo njeno pravo ime, tako sva jo pač klicala –

Naredi čuden gib z ustnicami.

Ni veliko govorila. Znala je govorit in je včasih tudi kaj rekla, ampak večinoma ni rekla nič.

Ni bila stara več kot sedem ali osem let, po moji oceni – tega se ne da prav enostavno ocenit –

Bila je sama in ni se ji ravno dobro godilo, pa sva midva skrbela zanjo in nazadnje – zgledalo je, da nima nikogar, bila je brez denarja, saj od kod naj bi ga pa imela, brez družine – in nazadnje je ostala pri nama. Sprejela sva jo, se pravi, ne midva, kompletan tim, kompletna skupina, čeprav centrala to strogo odklanja, to resno odsvetujejo, ampak kaj naj bi pa naredili, bolna je bila, potrebovala je zdravlila, dnevno, redno, drugače ji ne bi ostalo več kot pol leta. Ali: kvečjemu še pol leta.

Z zdravlili se ji je stanje izboljšalo, ampak na dolgi rok je nisva mogla vzdrževati, to vse stane, nisva ji mogla kar tako dajati stvari, in nisva imela dovolj denarja, zato sva pisala prijateljem, Franku in Liz, na primer, in bili so super, res super, vse so prevzeli: stroške oskrbe in prehrane.

Prihajal je denar in potem pisma.

Živjo, Annie, kako si?

Živjo, Anne, tudi midva imava hčer, Kathie, upam, da se bosta kdaj srečali.

Živjo, Annie, a veš, kaj se je Kathie danes zgodilo.

LIZ

Živjo, Annie, vem, da še ne znaš brat pa pisat, ampak mogoče bi nam pa kaj narisala? To bi bilo super.

3.9

MARTIN

Lahko da je tudi zaradi vremena. Zaradi deževja.

Kratek premor.

LIZ *s kozarcem v roki*

Vseeno zaskrbljujoče, a ni?

Kratek premor. Sklene, da bo zamenjala temo.

Tako spremenjena sta, en tak spremenjen pogled imata, zgledata, kot zgledata ljudi, ki so marsikaj videli –

KAREN

Ne vem – kako pa zgledata ljudi, ki so marsikaj videli, kako zgledata –?

Kratek premor.

Veliko pač nisva videla –

Saj sva komaj kdaj šla iz tabora. Ne moreš se kar usest v avto in se odpeljat –

LIZ

Ja, ampak imata v očeh tisti izraz »iz daljnih dežel« –

MARTIN

Zdaj sva spet tukaj –

LIZ

Ampak ta pogled –

KAREN

No, ja –

LIZ

Seksi. Zelo seksi.

MARTIN

Hvala.

LIZ

Prosim. Ni za kaj. Z veseljem.

3.10

MARTIN

Ves čas sem govoril, da ne moreva prevzeti odgovornosti.

Situacija ni obvladljiva. Zmeraj se lahko kaj zgodi. In midva se ne smeva vezati na nikogar. Lahko pride do odvisnosti. Na obeh straneh.

3.11

LIZ

Seksi. Zelo seksi.

MARTIN

Hvala.

LIZ

Prosim. Ni za kaj. Z veseljem.

KAREN

Ampak, kot rečeno, prav dosti niti nisva videla.

Kratek premor.

Veliko manj sva videla, kot bi si človek mislil –

Kratek premor. Se zasmije svojemu spoznanju.

Še največ sem v bistvu videla, ko sva letela nazaj.

FRANK

Po šestih letih –

KAREN

Nisva se veliko gibala, na začetku ja, na začetku že še, potem pa –

FRANK *se smeje*

To je pa tako kot v –

MARTIN

Enostavno –

FRANK *se presenečen zasmije*

No ja –

MARTIN

Enostavno nisva –

Skomigne.

Ne moreta si predstavljat –

Premor. Nova menjava teme.

KAREN

Lepa hiša.

LIZ

Z garažo. Sta videla? Garažo imava.

Kratek premor.

Strašno, ne?

MARTIN

Zakaj?

LIZ

Garaža je pa ja zadnja stvar –

MARTIN

Zakaj? Pri nas doma smo imeli garažo.

LIZ

Ja, točno, pri nas tudi, in zdaj imava svojo garažo, strašno.

FRANK

Sploh nisem vedel, da imaš kaj proti garaži –

LIZ

In v tej garaži stoji avto in tja odlagava stvari, zimske gume, na primer –

KAREN

Ampak to je čudovito, tudi jaz bi si želela garažo – hočem reč, midva še hiše nimava – *Se zasmije.*

– tako da bi bila ta hip že s hišo čisto zadovoljna, ane?

LIZ

Ali pa Frankov srf, ki ga nihče več ne uporablja, ker s srfom lahko srfaš samo tam, kjer so valovi, kjer valovi butajo ob obalo, kjer so valovi, kjer valovi butajo ob obalo, Kathie ne more plavat, ker je prenevarno, in zato

med počitnicami ne moremo tja, kjer so valovi, in zato srf že pet let visi tam, živ pokopan: garaža kot srfov mavzolej. Ja. In vsak dan gledaš garažna vrata, o, Frank je že doma, avto je tukaj, ali, oh, Franka še ni, avta ni tukaj, zmeraj lepo vrata gor, vrata dol –

Hočem reč, vidva postavljata svoje življenje na kocko, da pomagata ljudem, midva pa odpirava in zapirava garažna vrata.

3.12

MARTIN

Dejansko je tako, kot zmeraj pravijo, urežeš se, rana se pa noče pa noče zacelit, za obupat, res –

3.13

LIZ

In vsak dan gledaš garažna vrata, o, Frank je že doma, avto je tukaj, ali, oh, Franka še ni, avta ni tukaj, zmeraj lepo vrata gor, vrata dol –

Hočem reč, vidva postavljata svoje življenje na kocko, da pomagata ljudem, midva pa odpirava in zapirava garažna vrata.

Kratek premor.

KAREN

Včasih se sprašujem, če ne bi bilo boljše – če ne bi bilo boljše, da bi nikoli ne šla tja.

Kratek premor.

LIZ

Kaj? Ampak zakaj – saj so vsi govorili, kako tam potrebujejo zdravnike, da potrebujejo sestre, in vsi, vsi so ostali tukaj, tako kot midva, natančno tako kot midva, samo vidva ne – to je vendar – to je vendar sijajno –

KAREN

Jah, ne vem, če bi se tebi zdelo tako sijajno, če bi – hočem reč, midva, oziroma jaz, zdaj, kar se mene tiče, govorimo samo o meni, ni mi treba govorit v imenu obeh – čisto praznih rok sva, popolnoma, nimava hiše, nimava družine, trenutno še službe nimam – okej, to se lahko še vse spremeni, ampak sploh ne vem, kaj naj tukaj, tudi ne razumem, kaj se tukaj dogaja, izgubila sem stik, pet, šest let moram nadoknadiť, pa se mi niti ne sanja, kako, to je kratko malo nemogoče, tega ne bom mogla – in ničesar več ne razumem in se, odkrito povedano, sprašujem, če se je vse skupaj splačalo, če se je res splačalo –

LIZ

Ja seveda se je, saj sta vendar –

KAREN

Jasno, pomagala sva ljudem ali vsaj poskušala sva pomagat, ampak s to zadevo ni tako, da bi ti potem bili vsi hvaležni, saj tudi ni treba, da bi bili, res ne, sploh ne gre za to, pomagala sva ljudem, oni se pa potem pobijajo med sabo, drug drugemu zažigajo vasi, tudi naju so skoraj ubili, in potem se zmeraj najde kakšen pametnjakovič, ki pravi, naj spizdimo od tam s temi svojimi džipi in satelitskimi telefoni, ker se samo delamo važne, in da so problemi zato, ker smo mi tam, samo še hujši, to si moraš predstavljat!

Kratek premor.

So območja, na katerih živijo samo še otroci in starci.

Kratek premor.

LIZ

No, ja –

KAREN

Ne, to si moraš res predstavljat –
Kot da smo mi krivi – mi –

FRANK

Ja no jasno –

LIZ

Ja no jasno?

FRANK

Saj ja vsi vemo, da je vse to samo ukrep za ustvarjanje delovnih mest.

KAREN

Kaj?

3.14.1

MARTIN

Misel ni bila kdove kako izvirna, nisva je slišala prvič. Vsake toliko časa pride kdo s tem.

3.14.2

FRANK

Saj ja vsi vemo, da je vse to samo ukrep za ustvarjanje delovnih mest.

KAREN

Kaj?

LIZ

Kakšne –

MARTIN

Daj, no, daj –

3.14.3

KAREN

Malček načričkana, mogoče – ja – ampak res minimalno –

3.14.4

MARTIN

Daj, no, daj –

FRANK

To se ja ve, to se ja ve –

LIZ

Kaj pa –

KAREN

Ne, ne –

Martin se zasmije.

FRANK

Za cele mestne četrti izvajalcev pomoči in prostovoljcev, ti se potem navadijo na življenjski slog –

KAREN

Kakšen življenjski slog – kateri življenjski slog –

FRANK

Ah, daj no, avtomobili –

KAREN

Kakšni avtomobili –

FRANK

Služabniki –

KAREN

Kakšni služabniki? Čakaj malo, a si – o čem ti govoriš?

Martin pije.

FRANK

Sijajno razpoloženi izvajalci pomoči in prostovoljci, ki se še nikoli v življenju niso imeli in se tudi ne bodo več imeli tako dobro kot zdaj, s čredo služabnikov in polnimi žepi kupne moči –

KAREN

Čakaj malo –

FRANK

In drugi –

LIZ

O čem govoriš? Ti nimaš pojma –

KAREN

Ti nimaš pojma!

FRANK

Saj nenehno pišejo o tem – vsi pišejo –

LIZ

Pa tudi če –

FRANK

Če kaj?

LIZ

To so floskule, tako lahko zaradi mene govori kdo, ki je bil tam ali če je bil tam rojen –

FRANK

Zakaj – novi kolonializem – vendar izvira od tukaj –

LIZ

Če je bil tam rojen –

FRANK

Ali tako nekako.

KAREN

Bedarije, bedarije, popolne bedarije –

FRANK

Dobro, dobro, nič več ne bom rekel –

KAREN

Popolne bedarije –

FRANK *se smeje*

Sem že tiho!

KAREN

Popolne bedarije –

3.15

FRANK

In potem se izkaže, da jo je varal, z eno tamkajšnjo punco ali z medicinsko sestro – In da je tudi ona varala njega, s kolegom, zdravnikom iz Montreala, Robom, ali *Izgovori po francosko.* Robêrom.

3.16

KAREN

Popolne bedarije –

Kratek premor. Vsi se pomirijo.

LIZ

Res zgladata spremenjena –

Karen je z mislimi še pri prejšnji temi in nenadoma res pobesni.

KAREN

Čprav – jasno – nikoli več v življenju tako dobro – jasno, nikoli več v življenju tako dobro –

3.17

MARTIN

Napaka je bila, da sva šla tja.

Ampak dobro: kdo ve, kaj bi bilo iz naju, če bi ostala tukaj.

Nisva hotela otrok, nikoli, to je bilo zmenjeno, sigurno ne. Ampak v drugačnih okoliščinah – kdo ve.

Kratek premor.

Nisem bil za to, da jo vzameva.

3.18

Karen je z mislimi še pri prejšnji temi in nenadoma res pobesni.

KAREN

Čprav – jasno – nikoli več v življenju tako dobro – jasno, nikoli več v življenju tako dobro –

Kratek premor.

Nenadoma nahruli Martina.

Ti si se pa nujno moral spentljat s tisto tvojo malo prijateljico, moral si z njo – pa si sploh prepričan, da nisi česa staknil, jaz ne bi bila tako prepričana –

Kratek premor.

In potem mrha pride in reče, da je noseča. In da je otrok njegov.

MARTIN

Kako noseča, kako je noseča, kako naj bi zanosila z mano –

Nemogoče, da bi zanosila z mano –

3.19

FRANK

In potem se izkaže, da jo je varal, z eno tamkajšnjo punco ali z medicinsko sestro, tega nisem čisto dobro razumel, in da je tudi ona varala njega, s kolegom, zdravnikom iz Quebeca, iz Montreala, in da je ta zdravnik, Rob ali Robert, tudi imel nekaj s tisto punco ali medicinsko sestro. Prej. *Kratek premor.*

Z medicinsko sestro, s katero je Martin pozneje –

Kratek premor.

In zdaj nobeden ne ve, kdo je od koga – mogoče – in nobeden se ne da pregledat, nobeden si ne da naredit krvne preiskave. Nobeden noče vedet.

Kratek premor.

Štala totalna.

4.1

MARTIN s kozarcem v roki

Belec, turist, nahrbtnikar, v Lagosu spozna punco, Adiso –

LIZ

Adiso?

MARTIN

Adisa se mu zdi osupljivo lepa, tako lepa, da je ob sapo, ob dar govora, ves iz sebe. Občutek ima, da sta ustvarjena drug za drugega, in jo poskuša zaplest v pogovor, poskuša jo spraviti v smeh, vabi jo na

večerje, prinaša ji darila, vse naredi, kar more, ampak ona reče: »Kaj pa je, bučman,« pravi mu bučman, ker je tako zelo opečen od sonca, »kaj bi ti pravzaprav rad od mene?«

KAREN

»Kaj pa je, bučman, kaj bi ti pravzaprav rad od mene? Zgledaš kot buča, a si to vedel?«

MARTIN

In on reče: »Adisa, midva sva ustvarjena drug za drugega, ti si zame kot privid, najkrasnejše bitje, kar sem jih videl v življenju.« Ona pa: »Nehaj, nehaj, bučman.«

LIZ

»Nehaj, nehaj, bučman.«

MARTIN

In potem še:

»A ne vidiš, kaj se dogaja?«

»Kako to misliš? Kaj se dogaja, kaj pa je?«

»Poglej tole, oglej si moj jezik, bolna sem, resno sem bolna, umrla bom, pa moja mama tudi, in tudi sestra in brat, ker nimamo denarja, da bi šli k zdravniku, razen tega pa tukaj tako ali tako ni zadosti zdravnikov, in premalo je tudi postelj in medicinskih sester in bolnišnic in zdravil, predvsem pa zboleva čedalje več ljudi, ker se jim, preprosto rečeno, ne sanja, kaj se tukaj dogaja, in nihče ne dojame, koliko ljudi bo umrlo, če bo šlo tako naprej.«

Kratek premor.

In potem začne nahrbtnikar ukrepat. Kupi si avionsko karto in odleti v New York in se postavi tja, na ulico, in nagovarja ljudi, čedalje več ljudi, več in več, razlaga jim, kaj je videl, pripoveduje o Adisi in kako je z njo in kako je z njeno sestro in materjo in bratom, in da potrebujejo pomoč, da je treba nekaj narediti, in čedalje več ljudi mu prisluhne, najprej jih je samo nekaj, potem jih je že na stotine, potem na tisoče, po-

tem še več, in nazadnje, nazadnje govori pred šefi držav vsega sveta in jim reče: Nekaj moramo narediti. Moramo pomagat. In takrat –

Kratek premor.

In takrat se zgodi nekaj čudovitega. Kar se zgodi, je tako pomembno, tako lepo in tako pomenljivo za vse človeštvo, kot recimo odkritje, da Zemlja ni ploščata, ali francoska revolucija ali odprava suženjstva – Zgodi se nekaj za človeštvo tako čudovitega, kot je odkritje penicilina ali rentgenskih žarkov ali osvoboditev Auschwitzta ali iznajdba telegrafa ali žarnice:

stvari se začnejo spreminjati, za Adiso in druge se gradijo bolnišnice, prihajajo zdravila, na tone zdravil, organizira se brezplačno šolanje, med katerim se otroci naučijo ne samo brat pa pisat, pač pa tudi, kaj morajo narediti, da ne zbolijo, in kaj se zgodi potem?

Potem se zgodi čudež, vsa ljudstva tega sveta skupaj naredijo čudež:

Ljudje nehajo umirat.

Bolnim se stanje nenadoma izboljša. Ljudje, ki so še ravnokar mislili, da ne bodo doživeli naslednje nedelje, vstanejo in začnejo delat.

Kratek premor. Srkne požirek.

In človek se vrne, bučman, spet strahovito opečen od sonca, malo se je postaral, drugače pa dobro zgleda, celo zelo dobro, in se sreča z Adiso, ki še malo kašlja, drugače pa je v redu kot že dolgo ne, in Adisa mu reče:

»Mi boš zdaj rekel, Bučman, da si rešil svet samo zato, da bi naredil vtis name? Ne verjamem: ne mi reč, da si rešil svet samo zato, da bi naredil vtis name.«

Liz se zasmije, Frank in Karen tudi.

In on reče: »Ja, seveda, kaj si pa mislila, jasno. Adisa. Ti si najlepša.«

In ona reče: »Zelo prijazno od tebe, res, zelo prijazno, in ne bi hotela bit nehvaležna, ampak, odkrito rečeno, to, z nama, to ne bo šlo, ker že imam nekoga drugega.«
On pa: »Kako, a hočeš reč, da pri tebi nimam šans? Dajva, pojdiva skupaj vsaj nekaj korakov in se drživa za roke –«
»Ne, nič ne bo,« reče ona.
On: »A res nimam niti najmanjše šanse?«
Ona: »Ja, zgleda, da je tako, na žalost zgleda, da je tako. Na svidenje, najlepša hvala, pa lepo se imej.«

Nasmeški.

5.1

FRANK

In se izkaže, da je tudi Karen varala njega, s kolegom, zdravnikom iz Quebeca, iz Montreala, in da je ta zdravnik, Rob ali Robert, tudi imel nekaj s tisto punco ali medicinsko sestro. Prej.

Kratek premor.

Z medicinsko sestro, s katero je Martin pozneje –

In zdaj nobeden ne ve, kdo je od koga – mogoče – in nobeden se ne da pregledat, naredit krvne preiskave. Nobeden noče vedet.

Kratek premor.

Štala totalna.

5.2

Karen nenadoma nahruli Martina.

KAREN

Ti si se pa nujno moral spentljat s tisto tvojo malo prijateljico, moral si z njo, pa si sploh prepričan, da nisi česa staknil, jaz ne bi bila tako prepričana –

Kratek premor.

In potem mrha pride in reče, da je noseča. In da je otrok njegov.

MARTIN

Kako noseča, kako je noseča, kako naj bi zanosila z mano –

Nemogoče, da bi zanosila z mano –

Rahlo iracionalno.

Hočem reč, vprašanje ni, če sem jaz imel kaj z njo, čeprav nisem imel, nič nisem imel z njo, vprašanje je, kdo ni imel nič z njo, z njo so vsi kdaj kaj imeli, vsi, razen mene, Rob, recimo.

Jo oponaša, zaigra presenečenje.

Kaj, Rob?

Ja, Rob – tvoj Rob.

Iz »Montreala«.

Rob? Kdaj?

Preden si ti z njim –

Ampak jaz nisem imela nič z Robom –

Eh, neumnost, saj sem videl, saj sem videl –

In preden si ti z njim – je on z njo, in kdo ve, mogoče je od nje –

In ti od njega –

In jaz od tebe –

Kaj takega gre hitro, hitro – in čisto enostavno, kdo ve!

5.3

KAREN

Res bi rada imela otroke. Ampak ko sem to ugotovila, je bilo prepozno. Zdaj je prepozno. Ali pa: mogoče ni prepozno.

Ampak ni več mogoče, nima več smisla.

Mimo je.

5.4

MARTIN

Kaj takega gre hitro, hitro – in čisto enostavno, kdo ve!

Dolg premor.

Martin se odhrka, si nalije vino.

5.5

LIZ

Najprej sem mislila narediti kaj afriškega, kako trapasto, po pravici povedano tudi nisem čisto vedela, kaj –

Predvsem se nisem hotela ves čas motati v kuhinji, medtem ko se bodo pogovarjali, zato sem že popoldne vrgla nekaj v ponev. Nekaj, kar se lahko je tudi hladno. Stebelno zeleno, olive, kapre, rozine, pinjole.

Kratek premor.

Melancane, seveda. Sem pozabila, narežeš

jih na kocke, jih posoliš, pustiš, da se nekaj ur odcejajo, jih opereš, posušiš in spečeš.

Potem jih vzameš iz ponve, zdrgneš ponev in dušiš druge reči, dokler se zelena ne zmehča. In potem daš melancane nazaj. Zaliješ s kisom. Počakaš, da izpari. Soliš, popraš.

Kratek premor.

Solata iz parmezana in šampinjonov.

Kratek premor.

Svež kruh. Kot gesta.

Kratek premor.

Božansko je dišalo.

Kratek premor.

In vse se lahko je tudi hladno.

5.6

MARTIN

Kaj takega gre hitro, hitro – in čisto enostavno, kdo ve!

Dolg premor. Martin se odkašlja, si nalije vino.

FRANK

Ah, ja, to sem vseeno hotel vprašati –

Kratek premor.

Tudi če trenutno – ni stikov – kako naj se nadaljuje to z denarjem, hočem reč, a kar nakazujeva naprej, ali kaj?

Kratek premor.

Hočem reč, to, da sta vidva nazaj, nič ne spremeni – situacije, midva enostavno še naprej pošiljava stvari, Kathiejeno pismo, na primer, in punčko, Peggy Pickit.

LIZ

Ne moreta poznati, na tržišču je šele nekaj let, čisto noro, poglej, take majhne punčke so to, in oblekice so iz gume ali lateksa, noro, ane, kaj vse lahko počneš s tem –

MARTIN

Se pravi – trenutno – trenutno jaz na vaji-
nem mestu ne bi nič pošiljal –

FRANK

Kako pa to?

MARTIN

Trenutno nikar nič ne pošiljajta, ne bi pri-
šlo – vsaj trenutno ne –

FRANK

Zakaj ne –

MARTIN

Ker –

LIZ

Doslej je še vse prišlo, a ni? Stvari so prišle
in pisma –

MARTIN

Ja, ampak trenutno – trenutno ni tam
nikogar, ki bi – verjetno.

LIZ

Nikogar ni tam? Kdo pa že mora bit –

MARTIN

Začasno. Verjetno. Najbrž še zmeraj.

LIZ

Kaj?

Kratek premor.

Pa Annie?

MARTIN

Ni bilo več mogoče, prišlo je do –
Prenevarno je postalo.

Kratek premor.

Ni bilo več mogoče. Tudi ni nihče več prišel,
tudi ni mogel, ceste niso bile varne –

Kratek premor.

Sem mislil, da vesta.

FRANK

Ne –

LIZ

Pa zdaj?

KAREN

Zdaj? Zdaj kaj?

LIZ

Kaj bo zdaj –

KAREN

Ne vem. Ne vem tega. Do nikogar ne mo-
reva.

MARTIN

Lahko da je tistih nekaj sester spet prevze-
lo oskrbo –

KAREN *se zasmeje*

Lahko pa da ne. Lahko da so vse opusto-
šili.

FRANK

Kako – to bi bilo treba –

LIZ

Ampak to vendar ne gre –

KAREN

Vem –

LIZ

Treba je vendar poskrbet za ljudi –

KAREN

Ja –

LIZ

Če ne bodo več dobivali zdravil, je bilo vse
zdravljenje –

KAREN

Vem –

Kratek premor.

Nič nisva mogla naredit, morala sva odit –

LIZ

Ampak ljudje –

KAREN

Ljudje so bili tik pred tem, da se med
sabo –

LIZ

Obog.

Molk.

Pa Annie?

Karen skomigne.

Kaj to pomeni? Kaj to pomeni?

Kratek premor.

Zakaj je nista kratko malo vzela s sabo, saj je nista mogla kar pustit tam –

5.7

MARTIN

Dejansko je tako, kot zmeraj pravijo, urežš se, rana se pa noče pa noče zacelit, za obupat, res –

5.8.1

LIZ

Zakaj je nista kratko malo vzela s sabo, saj je nista mogla kar pustit tam –

MARTIN

Kako pa naj bi jo, kako si ti to predstavljaš –

LIZ

Nista je mogla pustit kar same, kratko malo sta jo prepustila usodi, kaj bo zdaj z njo –

KAREN

Ni je bilo tam, tisti dan, ko sva – mogoče je pa kje še vseeno bil kdo, stara mama, teta, pojma nimam, zmeraj je mogoče, da se od kod pojavijo sorodniki –

LIZ

A, tako, sem mislila, da nima nikogar – o kakšnih sorodnikih pa govoriš, saj ni bilo nikogar več, sama si rekla, samo še otroci in starci, čisto sama sebi je bila prepuščena –

KAREN

Ne moreš otroka kar vzet s sabo, kako vendar – ne moreš kar reč, to je zdaj moj otrok, kako boš pa z otrokom prišel čez

mejo, brez potnega lista, brez –

Kratek premor.

LIZ *bere pismo*

»Draga Annie, jaz se imam v redu. Pa ti?«

Kratek premor. Bori se sama s sabo.

»Jaz se imam v redu. Pa ti?«

Ne more brati naprej. Odvrže pismo predse na klubsko mizico.

Kaj ji bom zdaj rekla? Kaj naj ji zdaj rečem?

KAREN

Komu?

LIZ

Kathie.

Kratek premor.

In kaj bomo zdaj s tem?

Še zmeraj ima pismo v rokah. Pred njo punčki.

Kaj naj s tem?

KAREN

Nimam pojma.

LIZ

Nekaj moram naredit s tem.

Ne morem dat punčke kar nazaj Kathie.

Ali kaj?

Čedalje bolj je razburjena.

Naj jo vržem stran? Lahko jo enostavno vržem stran –

FRANK

Počakajmo še nekaj dni –

LIZ

Kako počakajmo, kaj je treba tukaj čakati – Ne verjamem, da je sploh še živa – ampak vsi se tako radi slepimo.

Premor.

5.8.2

FRANK

Ej, po dolgih letih sem dal popraviti svoj stari gramofon. Ne vem, mislim, da je bil pokvarjen kakšnih petnajst ali dvajset let. *Nejeveren, ker stvar spet deluje, zmaje z glavo.*

Se mi zdi, da so to ploščo imeli že moji starši.

Položi ploščo na gramofon, najbrž kakšen star posnetek Beach Boysov ali kaj podobnega.

Možno bi bilo tudi kaj iz ameriškega gibanja za državljanske pravice, na primer komade Peta Seegerja (»We Shall Overcome«), posnete v živo na koncertu v Carnegie Hallu.

Frank, Liz, Martin in Karen molče sedijo, pijejo, mogoče kadijo in poslušajo komad.

5.8.3

LIZ *čedalje bolj razburjena*

Ampak vsi se tako radi slepimo.

Kratek premor.

Ni treba mislit, da sem zmešana – samo zato, ker sedim tukaj z otrokovim pismom in punčko.

Nimamo kaj čakati, vsi tukaj vemo, da če Annie nima oskrbe, redne oskrbe, saj za to gre, za to je šlo, če se nihče ne pobriga zanjo, nima šanse, niti najmanjše šanse, poginila bo – in mi to kar prenašamo, ker menda ni v naši moči, da bi kaj spremenili, hočem reč, tudi če je – mogoče – še živa, je zdaj pr a k t i č n o že mrtva, to je vendar jasno, to veste tako dobro kot jaz, to vsi tukaj vedo tako dobro kot jaz – *Zmečka pismo, polomi leseno figurico in Peggy Pickit in ju zabriše v kot.*

Kratek zastoj.

Karen z dlanjo močno udari Liz v obraz.

Liz enako močno udari Karen v obraz.

5.9

MARTIN

Tako zelo je bila vesela. Celo zajokat je morala, ko smo se videli. Res je bila – iz sebe. Čisto razburjena, preveč je govorila, in tako smešna je bila, same prismođarije, in tako smešna je bila, same prismođarije, kar je tudi vedela in je to tudi povedala, v bistvu je bila taka kot zmeraj – kot včasih.

5.10

Karen z dlanjo močno udari Liz v obraz.

Liz enako močno udari Karen v obraz.

5.11

KAREN

Rekla je, da se noče ves čas motat v kuhinji in je zato vrgla nekaj v ponev.

Nekaj, kar se lahko je tudi hladno. Melancane, zeleno, olive, kapre, rozine.

Kratek premor.

Pinjole.

Kratek premor.

Solato iz parmezana in šampinjonov. Svež kruh. Sama ga je spekla.

Kratek premor.

Božansko je dišalo.

5.12

Karen z dlanjo močno udari Liz v obraz.

Liz enako močno udari Karen v obraz.

Nihče nič ne reče. Čez nekaj časa:

KAREN

Oprosti.

Kratek premor.

Zelo mi je žal. Oprosti.

Kratek premor.

LIZ
Ne, ti oprosti. Meni je žal.

Ženski se pogledata in objameta.

LIZ
Oprosti mi, prosim.

KAREN
Ne, ti mi oprosti, res, ne bi te smela, odpusti mi.

Še zmeraj sta objeti in jokata.

FRANK
Bi še kaj spil?

MARTIN
Ja, z veseljem.

Napolni Martinov kozarec. Čaka, če se bosta ženski ločili, a zaman. Čez nekaj časa.

FRANK
Pa vidve? Dotočim?

LIZ *v joku prikima*
Mmmhm.

FRANK *Karen*
Tebi tudi?

KAREN
Ja, ja, prosim.

LIZ *se mora skoraj malce nasmehnuti*
Grozna sem, grozna.
Znova zajoka.
Oprosti. Oprosti.

Ženski se ločita.

FRANK *poskuša biti duhovit*
Staaari, lej to, o, vau!
Čaka na odziv, ki pa ga pravzaprav ni.
Vau, stari, lej to, stari, vau –
Ali kaj? Noro – in vse zaradi –
Kratek premor.

LIZ *skrajno razdražena*
Ni ti treba zdaj tukaj poskušat bit duhovit.

Ni ti treba zdaj tukaj poskušat popravljat vzdušja.

5.13

KAREN
Božansko je dišalo.

5.14

LIZ *skrajno razdražena*
Ni ti treba zdaj tukaj poskušat bit duhovit.
Ni ti treba zdaj tukaj poskušat popravljat vzdušja.

FRANK
Hej – čakaj malo –

LIZ
Sploh nisi pokapiral, kaj se dogaja –

FRANK
Ni se treba zdaj dret name, nič ti nisem naredil –

LIZ
V najboljšem primeru si tukaj samo fizično prisoten –

FRANK
Kaj naj to pomeni – kaj naj zdaj to pomeni?

LIZ
Sploh se ti ne sanja –

FRANK
A bi se lahko –

LIZ
Sploh se ti ne –

FRANK
A bi se lahko nehala dret name –

LIZ
Niti najmanj se ti ne sanja, za kaj tukaj gre –

FRANK

A da ne?

LIZ

Ti tega ne razumeš, če pa razumeš, vseeno ne pride do tebe, a razumeš, a razumeš, ne pride do tebe, misli ne misliš do konca, veš, ampak te sploh ne zanima, tebe vse to sploh ne zanima, samo duhovit hočeš bit zmeraj, a ne razumeš:

Rjove, kolikor more, hoče mu vbiti v možgane:

Otrok –

Kratek premor.

Annie –

Kratek premor. Rjove naprej, kolikor le more:

Otrok je – IZGUBLJEN!

Kratek premor.

NI GA VEČ!

Kratek premor.

IZGUBLJEN!

5.15

KAREN

V bistvu lepa ideja: svež, doma narejen kruh. Tako preprosto. Božansko je dišalo. Že ko sva prišla.

Kratek premor.

Povedala mi je, kako se naredi: čist simpl: pol kile pšenične moke, 3 deci vode, pol kocke kvasa, ena ali dve čajni žlički soli. Zamesiš testo, ga pustiš nekaj ur, najboljše osem ur v hladilniku, potem pa porineš vse skupaj za 20 minut v pečico, dobro ogreto na 240 stopinj.

5.16

LIZ

Ti tega ne razumeš, ali pa če razumeš, vseeno ne pride do tebe, a razumeš, a razumeš, ne pride do tebe, misli ne misliš

do konca, veš, ampak te sploh ne zanima, tebe vse to sploh ne zanima, samo duhovit hočeš bit zmeraj, a ne razumeš:

Rjove, kolikor more, hoče mu vbiti v možgane:

Otrok –

Kratek premor.

Annie –

Kratek premor. Rjove naprej, kolikor le more:

Otrok je – izgubljen!

Kratek premor.

I-ZGUB-LJEN!

Karen vstane in pobere odvrženi punčki Abeni in Peggy Pickit. Poskuša popraviti poškodovani figurici. S tem namenom brska po predalih neznanega ji gospodinjstva in nazadnje najde prozoren selotejp. Ženski s selotejpom popravljata razdejani punčki in zmečkano in razcefrano pismo. Kar lahko traja.

FRANK

Ni me treba nadirat.

Kratek premor.

Nič nisem naredil.

Kratek premor.

Jaz tukaj nimam kaj – ni moja napaka.

Kratek premor.

Kar se je zgodilo, jaz tukaj nimam kaj, nobeden nima – ni moja napaka.

Zvok odtrgovanja selotejpa. Glajenja papirja. Moška molče opazujeta in pijeta. Na koncu je vse gotovo. Peggy Pickit, lesena figurica in zlepljeno pismo spet ležijo na mizi.

Počasi tema.

Konec

Arna Hadžialjević

Priznanje ZDUS za igralske dosežke v letu 2016

Marca 2017 je Arna Hadžialjević prejela priznanje ZDUS za igralske dosežke v letu 2016, in sicer za naslovno vlogo v *Ondini* Jeana Giraudoux v režiji Janusza Kice in za vlogo Karin Thimm v *Grenkih solzah Petre von Kant* Rainerja Wernerja Fassbinderja v režiji Arthurja Nauzyciela.

Strokovna komisija v sestavi mag. Neda Rusjan Bric (predsednica), mag. Primož Jesenko in Judita Zidar (člana), je svojo odločitev utemeljila tako:

»Silovita igralska moč Arne Hadžialjević v *Ondini* posega za idealom t. i. ženskega hrepenenjskega okvira na več ravneh, lahkotno in obenem brezkompromisno pripravljeno na žrtvovanje v službi zadev srca. Kot Karin Thimm v *Grenkih solzah Petre von Kant* z interpretativnimi registri združuje krhkost in odločnost, neomajno muhavost in izostrenost, povzpetniško mladostno zapeljivost v teniskah, ambivalentnost, ki se naposled izvije v cinično nonšalantno koristolovstvo.«

Iskrene čestitke, draga Arna!

Jeklene magnolije

Uprizoritev *Jeklene magnolije*, ki je nastala v koprodukciji z Gledališčem Koper, je 26. marca 2017 gostovala v Narodnem pozorišču Sombor, naslednji dan pa še v srbsko-madžarskem gledališču Novosadsko pozorište – Újvidéki Színház.

Emilu Aberšku

Resnica nikdar prav ni osvetljena, če luč ji daje stran le ena.

Moj prvi tekst, prva predstava in najino prvo srečanje. In temu je sledilo deset let.

Deset let, ko si me skoraj vsak dan navduševal nad umetnostjo in z mano delil svojo strast do gledališča.

Ko si me spremljal in usmerjal.

Ko si me vzpodbujal s »solidno, Anuša«.

Ko si mi vlival pogum in me trepljal po rami.

Ko si me poslušal peti, čeprav oba veva, kako je zvenelo.

Ko si mi omogočal in me gledal rasti.

Ko si me postavljaj pred preizkušnje, da sem si dokazala, da zmorem.

Ko si verjel vame.

Ko si me kdaj pa kdaj okregal.

Ko si me učil, ne samo gledališča, tudi življenja.

Ko si mi pripovedoval razne zgodbe ob pivu v velikem kozarcu.

Ko si poslušal in cenil moje mnenje.

Ko si me hecal.

Ko si me svaril in mi privzgajal kritičnost, pa ne samo do spomenika na travniku.

Ko si z mano delil veselje in mi rekel: »Torej, to je dobro, ne daj se jim, Anuša,«

ter me močno objel.

Ko si preprosto bil ob meni.

Iz devetletne punčke sem počasi rasla, ti pa si bil vedno isti, moj, naš neponovljivi Emil.

Iz gledališča si mi ustvaril drugi dom, iz hobija način življenja in iz režiserja gledali-

škega tatkota. In zato sem ti hvaležna, ne-
skončno, do neba.

Privilegij te je bilo imeti ob sebi in se ved-
no znova učiti, tako in drugače.

Tekst, tekst, akcija, akcija.

Življenje te ni zares dohajalo, tako hitro si
vozil svoje kolo.

Svetu si podaril ogromno mladih, ki verja-
mejo in sanjajo. To je le moja zgodba, ver-
jamem, da bi imel vsak, ki je okusil AMO, še
veliko dodati, preprosto prevelik človek si bil.
Hvala ti!

Pred časom si mi na vabilo na produkci-
jo odvrnil: »Pridem, pridem, ampak ne še
zdaj, daj se najprej kaj nauči.«

Dragi moj Emil, bom, obljubim, učila se bom.
Tebe pa držim za besedo: nekoč, nekje.

Anuša Kodelja

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica / Slovene National Theatre Nova Gorica

Trg Edvarda Kardelja 5, 5000 Nova Gorica, Slovenija / Slovenia

+386 5 335 22 00, +386 5 302 12 70 Faks / Fax

info@sng-ng.si, www.sng-ng.si

Direktorica / General Manager

Maja Jerman Bratec maja.jerman-bratec@sng-ng.si +386 5 335 22 10

Umetniški vodja / Artistic Director

Marko Bratuš marko.bratus@sng-ng.si +386 5 335 22 10

Poslovna sekretarka / Business Secretary

Barbara Skorjanc barbara.skorjanc@sng-ng.si +386 5 335 22 10

Dramaturginji / Dramaturgs

mag. **Ana Kržišnik Blažica** ana.krzisnik@sng-ng.si +386 5 335 22 15 in / and

Martina Mrhar martina.mrhar@sng-ng.si +386 5 335 22 01

Lektor / Language Consultant

Srečko Fišer srecko.fiser@sng-ng.si +386 5 335 22 02

Dramaturginja in vodja AMO / Dramaturg and Chief of AMO

Tereza Gregorič tereza.gregoric@sng-ng.si +386 5 335 22 18

Odnosi z javnostjo / Publicity Manager

Dominika Prijatelj dominika.prijatelj@sng-ng.si +386 5 335 22 50

Organizatorica / Organizer

mag. **Barbara Simčič Veličkov** organizacija@sng-ng.si +386 5 335 22 04

Vodja računovodstva / Chief Accountant

Goran Troha Žvokelj g.troha-zvokelj@sng-ng.si +386 5 335 22 07

Tehnični vodja / Technical Director

Aleksander Blažica aleksander.blazica@sng-ng.si +386 5 335 22 14

Svet SNG Nova Gorica / Council SNT Nova Gorica

Bojan Bratina (predsednik / president), Mirko Brulc (podpredsednik / vice president)

dr. Helena Jaklitsch, Mihaela Kolander, Matija Rupel

Strokovni svet SNG Nova Gorica / Expert Council SNT Nova Gorica

Andrejka Markočič Šušmelj (predsednica / president), mag. Alida Bevk (podpredsednica / vice president), Radoš Bolčina, Marko Polanc, Aleš Valič, Franka Žgavec

Blagajna / Box Office

+386 5 335 22 47 blagajna@sng-ng.si

vsak delavnik / workdays 10.00–12.00 in / and 15.00–17.00

ter uro pred pričetkom predstav / and an hour before each performance

Član Evropske gledališke konvencije

Sponzor

**KLET
BRDA**
Družinski vinogradi

Medijski sponzor

Gledališki list SNG Nova Gorica (letnik 62, številka 8)

Izdajatelj SNG Nova Gorica, predstavnica Maja Jerman Bratec

Urednica mag. Ana Kržišnik Blažica

Uredništvo Srečko Fišer, Tereza Gregorič in Martina Mrhar

Lektor Srečko Fišer

Fotografije Peter Uhan (naslovnica, str. 6–30), Blaž Erzetič (str. 62), Jaka Varmuž (str. 63),
Foto atelje Pavšič – Zavadlav (str. 64)

Oblikovanje Blaž Erzetič

Prelom in tisk A-media

Naklada 500

ISSN 1581-9884

Dejavnost SNG Nova Gorica financira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Cena publikacije je 2 evra.

